

ELŐFIZETÉS

KELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona
Egy hónapra ..... 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona
Egy hónapra ..... 2 k 40 f

HIRDETÉSEK:
— hasasbetűs petit sor egyzetár 20 fill
— mindegyik sorát követően 16 fillér
— Német nyelvű sorok 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 288

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, november 27.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérlők: A drágasági ankét.
- Viharos nap.
- A portugál forradalom.
- Párisi levél.
- Pofonok az iskolában.
- Kártérítést!
- Hagedüs Armin áldozatai.
- Megszökött rendőrfelügyelő.
- Nyilatkozatok — en gross!
- A drágasági ankét.
- Tárca: Pimpi. Irta: Ferke Ágost.

A drágasági ankét.

Arad, november 26.

Akik ma újra elmondták azt a szellemes, de mind kevésbé hatásos aperszüt, hogy ankétekkel a drágaságon segíteni nem lehet: akármilyen kopott uton jártak, igazat mondtak. Az ankétek nem szállítják le a pénz kamatlábát, nem csökkentik a házbért, nem teszik olcsóbbá a búzát, rozsot: boldogult őseink ankétek nélkül is három tojást kaptak egy krajcárért, egy hatosért egy pár baromfit, egy huszasért egy kiló húst, mi pedig ankéttel is drágán fizetünk mindent. És mindezen közkeletű aranyigazságok mellett az ankét még se fölösleges és nem hiu pocsékolása az időnek. Tudniillik az olyan ankét, amelyen a beszédek után a cselekvés következik.

A drágaságnak természetes okai vannak, az egész szárazföldre, vagy az egész

országra terjedők, amelyeken változtatni a mi erőnkön fölül áll. De vannak e természetes okok mellett egyéb drágítók. Ezek azelőtt is megvoltak. Csakhogy addig, a míg a mostoha viszonyok nem fekdtek melléjük a hátunkra, nem értünk rá velük törődni. Csak panaszkodtunk, zsörtölödtünk, a nélkül, hogy mélyebben néztünk volna a panaszaink aljába. Most azonban, amikor a kettős teher a sárga földig igaz bennünket, arra kell gondolnunk, hogy a drágaság koloncái közül legalább azt rázzuk le, amely nincsen egészen a testünkhöz nőve.

És ezért nem végzett fölösleges munkát a mai ankét, abban a részében, amely az aradi piac mesterséges megdrágítóival foglalkozott. Mert hiszen az, hogy a kenyérdrágaság megszüntetésére az őrlési forgalom visszaállítását, a husdrágaság eltörlésére a szerbiai határzár föloldását kívánjuk, — csak szeretetreméltó röpöszt a kormánynak. A kormány ugyanis a törvényhatóságoktól véleményt kért, hogy mi módon lehetne a drágaságon segíteni. A város azzal válaszolt: mért kérdi ezt, kedves Wekerle dr., tőlünk, holott a legnagyobb segítség az ön kezében áll?

Komolyabb azonban az a dolog, amely az aradi piacra vonatkozik. Az aradi piacot időtlen idők óta a közvetítők drágítják meg. És ez a közvetítő kereskedelem nem olyan, mint a boltosé, aki a termelőtől messze földről kapja az árut, azt berak-

tározatja, a vevő lakására szállítatja, és a kockázat, meg a fáradság ellenértékéül számítja a maga szerény haszon-percentjét. A piaci közvetítők hivatása abban áll, hogy kora hajnalban megveszik a vidékről bejövőktől az élelmiszerek egész tömegét s azt pár órával később a gazdaasszonyoknak adják el. Es e néhány órai különbözetért a közvetítők negyven-, ötven, hatvan százalék hasznot vesznek. A város tehát mindenesetre csökkent az élelmiszerek drágaságán, ha módját találja — és erre a módokat igazán nem nehéz megkeresni, — hogy a piaci cikkek a termelőktől a hatóságközvetítésével jussanak a fogyasztókhoz. Akár a város határán veszi át a baromfit, zöldséget s azt önköltségen adatja el, akár a városban szervez erre gyűjtőhelyet, egy kevés komoly buzgósággal megóvhatja a közönséget a piaci uzsorától, amely a drágaság évadján szedi legkegyetlenebb percentjeit.

És szó esett a hatósági mézszárszékről, amelyet újra el akarnak usztatni a fontoskodók. Roppantul sok okos érvet utd-tak felhozni, amelyek miatt a hatósági mézszárszék nem boldogulhat, sőt tönkre teszi a várost. Hát az ilyen fontoskodások értékét tudjuk. Ha az ilyen fontoskodók közül néhány az uristen mellett állott volna, amikor a világ teremtésébe akart fogni, bizonyára azt mondták volna: „Ugyan ne tegye ezt, Uram. Hova gondol: csak nem fog az ügy hat nap alatt sike-

Pimpi.

Irta: Ferke Ágost.

A visegrádi legények a május elsejére virradó éjszakán sompolyogva vonultak végig a falu setét utcáin. Hosszu póznákat cipeltek. Egy egy ház előtt megálltak. Gödröt ástak. A pózna hegyére papírpántlikás csokrot kötöttek, a végét pedig beállították a gödrbe és visszahányták belé a földet, melyet patkós sarku csizmájukkal jól letapostak, hogy reggelre a leányok ujjongva gyönyörködhesse a május fában.

Sok lány szeme meglett könnyel, ha látta, hogy neki nem állítottak májusfát az ablaka elé és halálosan meggyűlölte a legjobb barátját, ha az gunyosan merre kérdezni tőle:

— Te nem kaptál? . . . Mért?

— Talán megharagudtak rám, mert válogattam a táncosok közt farsangkor és nem álltam ki akármelyikkel.

Rendesen igazuk volt azoknak, kik így feleltek, mert május elsején boszulták meg a legények, ha a lányok évközben lefitymálták őket.

Most is azon vészekedtek, hogy a Hippler Malcsinak állítsanak e májusfát vagy sem?

— Mit? Annak? — kiáltotta Neubrand Stefi, — annak állítsanak a csendőrök májusfát! Ugyis mindig velük mulatozik. Minket le se kóp.

— Hát akkor mit csináljunk ezzel a póznával? — kérdezte Schoppauer Józsi. — Az utolsó. Csak nem visszük haza!

— Állítsuk a Mehlfleck Pimpi ablaka elé!

— szólt újra Neubrand Stefi. — Az lesz majd a hecc!

Kacagtak mindnyájan. Az eszmét kiűnőnek találták és futva sieltek, hogy Mehlfleck Tóni háza előtt felállítsák a májusfát.

— Mit fog szólni Pimpi?

— Azt megüti a guta örömeiben!

— Hát még az apját, az öreg Tónit!

— Fiúk! — szólt Neubrand Stefi. — én it lakom ugyanis szemben velük. Jertek be hozzánk s majd az ablakunkból meglessük, hogy mit szólnak hozzá.

— Van e inni valód?

— Van.

— Akkor hát megyünk! — szólt Schoppauer Józsi, mikor a ferdén beásott fa ott állt az ablak előtt.

— Menjünk!

Betértek mindnyájan a Neubrand Stefiék házába és a két kis ablaknál szorgosan lesték, mit csinál majd Mehlfleck Tóni, az eszelős öreg ember, ha megpillantja reggel négy órakor, mikor ki szokott állni háza kapujába, a pofoncsapott, ferde májusfát a Pimpi lánya ablaka előtt.

Szegény Mehlfleck Tóni! Az egész falu gunyolta. Pedig de jó ember volt. Minden koldust megajándékozott. A templomba is ő vett új harangot, mikor a régi megropedt. Mindenkinek kölcsönzött pénzt, ha soha egy fillért se kapott vissza. Az apja nagyon gazdag volt. Ő már szétosztogatta fél vagyonát, mert mindig remélte, hogy előbb-utóbb mégis csak talál férjket kancsal, törpenövésű, dadogó lánya számára.

Megrendítő volt az a határtalan majomszeretet, melylyel már huszonnyolcéves, csunya lá-

nyán csüngött. De megérhető, ha tudjuk, hogy kivüle senki egyebe nem volt a világban. Felesége eszökött tőle, házasságuk második évében, egy herbélylegénynyel és azóta se látta, csak időnkint kapott tőle követelő leveleket, hogy küldjön tiz, küldjön husz forintot s az öreg eszelős mindig eleget tett kívánságának. Ha pedig kinevették és bolondnak mondták, rendesen azt felelte:

— Miért ne küldenék neki? Talán nyomorog, szegény!

— No, én kötelet küldenék neki!

— Hiszen az én édes Pimpi lányom anyja!

— De magát elhagyta a cédá!

— Majd visszajön, ha megérti, hogy jó ember vagyok.

— Már husz éve, hogy elment! Maga bolond!

— Nem vagyok én bolond, csak jó.

Az egész falu rajta mulatott. Tudta is, de nem bánta; csak az fájt neki, ha Mehlfleck Tóninak gunyolták, de hogy miért, azt maguk se tudták. Csak neki volt magyar hangzásu neve a faluban. Kardos Sándornak hívták, de ő a nevét „Kártos“ nak ejtette, mert egy szót se tudott magyarul.

Ha őt gunyolták, azt rendesen vállvonogással fogadta s csak néha jegyezte meg, ha bógatták, hogy ne hagyja magát, hanem üssön oda egyet:

— Miért üssem? Majd mondja még: „Tóni bácsi, édes Tóni bácsi“, ha szüksége lesz rám!

Ha azonban Pimpire mertek rosszat mondani, akkor fellázadt a birkaszelid, a hatalmas, vállas, erős ember, s ami éppen a kezébe akadt,

rülni. Halassza el a dolgot jobb időkre, vagy legalább is küldjön ki egy bizottságot a kérdés tanulmányozására." Az aggodóskodók ellen az első példák szólnak: Ujvidék, ahol másfél esztendeje áll a hatósági husvágó, Szabadka, Temesvár. Igaz, hogy az utóbbi helyen most még valamit ráfizetnek, de ép ott olcsóbban adják a mészárosok a húst, mint nálunk. (Egy kicsit furcsa, és mindenesetre a mészárosoknak tett koncesszió, hogy az ankét ép — a temesvári példát látta jónak tanulmányozni.)

Az ankét nem volt hiábavaló. Mindenestre többet ér a csodákat, a sors váratlan jobbrafordulását váró, esztelen télen-ségnél. A polgármester helyes uton járt, a mikor összehívatta; az utnak helyes folytatása most már az, hogy a hatóság azoknál az irányokon cselekedjék, amelyeket a tanácskozás kijelölt. Ez több annál a kötelességnél és hivatáskörnél, amelyet a hivatalos szabályzatok előírnak; de a mai válságos időkben, a város egész lakosságának érdekéből meg kell kettőzniök az ambíciót és a munkásságot. A szavak, tanácskozások egymagukban, igaz, üres talajt jelentenek; de ha ebbe a talajba komoly akaratot, a jó szándék tettvágyát ültetik, hát annak gyümölcsei nőnek, s e gyümölcsöket a fontoskodók se hervaszt-hatják el.

Viharos nap.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 26.

Nagyon lassan népesedik meg a folyosó. Az a kevés ember, aki ott van, arról beszél, miért tüzetle mára ki a kormány a Vajda-ügyet.

— Azért, — magyarázza egy csizmás kuroc — mert a kormány ezzel akarja lekenyerezni a nemzetiségieket, hogy a kiegyezésnél ne csináljanak galibát.

Beszélik, hogy a horvátok a Vajda-ügynél is obstrukciót akarnak rendezni.

— Igaz ez? — kérlik Supilot.

— Nem igaz! — mondja a dalmata határozottan — ennél a tárgynál mi nem obstruálunk. Jó nekünk a vámtarifa is . . .

Hédervári Lehel az ügy előadója. Szépen, körülmenyesen mondja el, mivel zudította magára Vajda a Ház haragját, hogyan akarták kiverni.

— A mentelmi bizottság oda konkludált, — így hangzik a bizottsági jelentés — hogy Vajda mentelmi joga meg van sértve. De, hogy ki sértette meg, azt nem lehetett megállapítani.

A Ház nagy többsége egyetért a mentelmi bizottság vélekedésével.

Csak ketten opponálnak: a nemzetiségi párt és Nagy György.

A mentelmi párt kevesli a Vajdának nyújtott elégtételt, míg Nagy György sokalja.

Nagy György már a folyosón mutogatta az ellenindítványát, amely így szól:

— Mondja ki a Ház, hogy a jelen esetben a mentelmi jog nem sértetett meg, mert Vajda Sándor országgyűlési képviselőt, ki a Ház elnökének s a Ház ellenőrzésének megkerülésével oly verset csempészett be a Ház naplójába, melynek tartalma durva lázítás a magyar nemzeti érzés, a magyar állameszme ellen, jogos felháborodásukban fenyegették és fenytették meg. A Ház az eset felett egyszerűen térjen napirendre.

A nemzetiségi képviselők beszéltek, hogy Vajda holnap bejön a Házba.

Mikor ezt Nagy György meghallotta, csak ennyit mondott:

— De majd ki is megy: arról jót állek!

Amiről pedig Nagy György jót áll, azt elfogadhatja még egy . . . bank is.

Élénkebben foglalkoztatja a képviselőket a holnapi ülés napirendjének megállapítása. A mai ülés végén ugyanis állítólag föl akar állani Wekerle Sándor és ezt fogja indítványozni:

azt vágta a „gazemberhez“, ki azt az „angyalt“ guyyolni merete.

Nem is ejtették ki a nevét soha, hacsak nem kérdezték tőle, mikor eret akartak vágai rajta, hogy mit csinál a Pimpi?

Tulhódogan felelte ilyenkor:

— Varrja a staférungrját. Már nem okára elkészül vele.

— Hát mennyi hozományt ad a leányával Tóni bácsi?

— Rálatom a házamat, a földelmet és pénzt is adok annyit, amennyi van. Csak jó férjet találják; mert akárkinek nem adom oda azt az „angyalt.“

Pedig bizony odaadta volna akárkinek, de senki se merete, még ha akarta volna is a pénzéért elvenni azt a csunya, törpe leányt, mert az egész falu rajta mulatott volna évekig.

Szegény Pimpi pedig nem is gondolt a férjhezmenésre. Tudta, hogy csunya. Nem volt nagyesszű, de annyi esze volt, hogy megértette, hogy őt amugy is csak a pénzéért vennék el. De látva atyja rögeszméjét, hogy mindenáron házassítani akarja, ráhagyta, hogy hozzámegy ahhoz, kit az atyja választ majd neki.

Nem volt boldogtalan, mert szerette öreg, eszelős atyját és annak szentelte életét, hogy a kedvében járjon, s ahol csak tehetette, örömet szerezzen neki, hogy meghálálja irányában tanúsított hártalan rajongását.

Az öreg pedig őt látta a legszebb, legbájosabb teremtesnek a világon, s folyton azon töprengött, hogy miért oly vak a visegrádi fiataiság, mely nem hódol leányának, s mért nem táncol vele senki, ha a bába elmegey, pedig raj a van mindig a legszebb ruha, mit Pesten varrat számára.

Képzeltető tehát, mily kárörömmel lesték Neubrandék házában az öreg ébredését a legények, kik előre kacagtak pompásnak gondolt tréfájukon.

Hahotázva lökték oldalba egymást, mikor egyszerre kinyílt szemben a kapu s kilépett rajta az öreg Mehlfleck Tóni:

Nem hitt a szemének, mikor megpillantotta a májusfát éppen leánya ablaka előtt.

— Anna! . . . Anna! — kiáltotta magánkívül és örömben arról is megfeledkezett, hogy leányát évek óta nem hívta Annának, mlóta egy nyári lakója incselkedve Pimpinek szólította, s ez a név oly rendkívül megletszett neki.

Pimpi ijedten futott az ablakhoz, mert azt hitte, hogy apját valami baj érte, de elállt a szemé szája, mikor látta, hogy az öreg egyenesre igazítja a ferde májusfát. Egy pillanatra azt hitte, hogy talán az apja akarta meglepni, de keserűen mosolygott, mikor az öreg ujongva kiáltotta:

— Ide nézz, Pimpi! Májusfát állítottak ablakod elé a visegrádi legények!

— Meg akartak tréfálni, édes atyám! Hissen ferdén állították a földbe.

— Nem! Nem! Valaki elgörbitette! Talán valami részeg ment erre és belékapaszkodott! — szólt az öreg aggódva, mikor látta, hogy leánya nem örül a „nagy megtiszteltetésnek“.

— Bizonyára beléd szeretett egy legény, — szólt rövid hallgatás után. — Talán feleségül akar? Hozzá mennél, Pimpi?

— Hozzá, — felelte egykedvűen a csunya lány, mert nem akart atyjával ellenkezni.

Közben egyenkint kijöttek a Neubrandék házából a legények és komolyságot tetetve, éljeneztek az öregot és Pimpit. Mikor pedig megtudta tőlük az apa, hogy ők állították a május-

— Szakítsuk félbe a vámtarifa tárgyalását és kezdjük meg holnap az egyszakaszos törvény tárgyalását.

Ez ellen az indítvány ellen Polónyi Géza és Lengyel Zoltán készül felszólalni.

Polónyi és Lengyel!

De nemcsak fölshóznak, de ugynevezett vihart is akarnak támasztani.

Maga az ülés csöndesen kezdődik.

Miskolc törvénye.

Az ülést pont tíz órakor nyitotta meg Justh Gyula elnök.

A bejelentések után Miskolc város törvényhatósági joggal való felruházásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalják.

Melczér Géza előadó ajánló szavai után Bizony Ákos elmondja, hogy Miskolcnak régi vágya volt, hogy törvényhatóság legyen és Borsódmege mindig hű segítője volt a törekvéseknek. Igéri, hogy Miskolc mindig hű vára lesz a hazafiságnak. A javaslatot ő is elfogadásra ajánlja.

A Ház a javaslatot elfogadja. A részletes tárgyalás 6. szakaszánál Polónyi Gézának súlyos közjogi aggodalmi vannak azzal szemben, hogy a törvényhozás a választott mandátumokat egy évvel meghosszabbítsa. Ez annak az elvnek törvénybeiktatását jelenti, hogy a képviselői mandátumokat is prolongálni lehet, nemcsak fél évre, de öt évre is. Ez az intézkedés nagy elvet érint. Figyelmeztetni akarja a függetlenségi pártot erre a végzetes precedensre.

Hadik János gróf államtitkár: Ezzel a megoldással érhetjük el a legkisebb zökkenést. Alkotmányjogi szempontból aggodalomra nincs ok.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Ha veszbélyes precedens, hogy valakinek meghosszabbítják a mandátumát, éppen olyan veszélyes, ha valakitől elvonják. Már pedig csak a kettő közt lehet választani.

Polónyi Géza szavait igazítja helyre.

Wekerle Sándor: Alkotmányunk és jogrendünk bővebb tanulmányozására kéri fel Polónyit. (Derűltség.) A régi tisztviselői kar mandátumát igenis sok esetben meghosszabbítjuk.

A szakaszt ezután részleteiben is elfogadták.

A Vajda-ügy.

Hédervári Lehel: A mentelmi bizottság jelentését mondja el. Hogy a Vajdát ért sérelemben ki és milyen mértékben vett részt, azt nem állapíthatták meg.

fát, meghívta őket reggelire, ott tartotta őket ebédre s még vacsora után sem akarta elengedni a legényeket, kik egész nap nála ettek, ittak s már alig tudtak állni a lábukon.

Végre, úgy éjfél tájban széteszlott a társaság. Már mind elmentek, csak Schoppauer Józsi volt még ott. Nem tudott elmenni, oly részeg volt.

— No, majd itt alszik, — szólt Tóni bácsi a leányához és emelgetni kezdte a földön fekvő Józsit, hogy befektesse a felesége ágyába, mely érintetlenül állt azóta, hogy az asszony elment.

— A májusfa . . . a májusfát . . . — da-dogta Schoppauer Józsi, nagyokat kurjantva közbe — ellopják . . . ellopják!

— Istenem! — kiáltotta Pimpi, mert a nagy szégyenre gondolt, mely újra érné, ha a májusfát ellopnák ablaka elől.

A csak kissé ittas apa hallotta leánya fájdalmas felkiáltását. Egyszerre felforr a vére. Kísietett a konyhába és felkapta a tűzhely melől a baltát, aztán, mint egy örült, ordítva rohant ki az utcára.

Pimpi utána akart futni, de az ijedtségtől a lába mintha gyökeret vert volna. Nagynehezen tudott végre odavánszorogni az ablakhoz, éppen abban a pillanatban, mikor atyja a baltával lesujtott Neubrand Stefi fejére, ki ide-oda rángatta a májusfát, hogy kitépje.

A legény jajszó nélkül esett össze.

Pimpi sikoltva tárta ki az ablakot:

— Atyám! — kiáltotta. — Atyám!

— Megmentettem a májusfát! — felelte az vigan s nem is látszott törődni vele, hogy egy embert talán agyenütött miatta.

Nagy György: A jelentés nem fedl a többség akaratát. Vajda Sándor lázító módon, cinikusan követte meg a Házat.

Elnök: Tévedést igazít helyre. Vajdát a Ház nem ítélte bocsánatkérésre.

Nagy György: Hogy Vajdával jobban el nem bantunk, az nem a többség jóakarátán, hanem az ő gyávaságán mult.

Lukácsiu László: Tiltakozunk!

Nagy György: Indítványozza, hogy a Ház az ese: felett egyszerűen térjen napirendre.

Elnök: Rendreutasítja Nagyt, mert Vajdát gyávnak nevezte.

Kecskeméthy Ferenc: Eljen Nagy György!

Elnök: *Valaki Nagy Györgyöt megéjlesztette, mikor rendreutasítottam. Ki volt az?*

Kecskeméthy Ferenc feláll.

Elnök: A képviselő urat *rendreutasítom s ha ismétellen megtörténik, a mentelmi bizottság elé utasítom.*

Maniu Gyula: A mentelmi bizottság javaslatát nem tartja elégtételnek. Azt hiszi, hogy Vajda támadoi letagadták tettüket. (Nagy zaj.)

Elnök: Rendreutasítja.

Maniu Gyula: Csak az előadó szóval tett javaslatát fogadja el, az írásos javaslatot nem.

Lorkovics Iván: (Horvátul akar beszélni. Óriási zaj.)

Felkiáltások: Ez nem horvát országgyűlés! Itt nem fog horvátul beszélni! (Nagy zaj.)

Olay Lajos: Óriási zajban, heves gesztusok közepette kiabál a horvátok felé. Végül annyit megérteni, hogy a házszabályokhoz akar szólni.

Elnök: A képviselő ur csak akkor beszélhet, ha Lorkovics képviselő ur befejezte beszédét. (Óriási zaj.)

Thaly Ferenc: Csak a közös ügyekben szabad ezeknek horvátul beszélniök!

Olay Lajos (az elnök felé): Hát itt nem fognak horvátul beszélni!

Elnök: Lorkovics képviselő urnak az 1868. XX. törvényeik alapján joga van horvátul beszélni!

Lorkovics Iván: Állandó zajban a helyén áll, de nem tud szóhoz jutni.

Elnök: Az ülést felfüggeszti és *fölszólaltat, magából kikelve beszél az elnöki emelvényről.*

Vihar.

Erre teljes erővel kitört a vihar.

Justh piros arccal ezzel futott le az emelvényről:

— Elég volt a komédlából! Nem bolondítottam magamat tovább!

A horvátok valóságos övöltésben törtek ki. Surmin, Lorkovics, Popovics ezeket kiáltották a többség felé:

— Lábbal tapodják indemnitásunkat. Így egy horvát sem állhat a magyarok mellé. Így lehetetlené válik az unió.

Erre a zajra Wekerle magából kikelt arccal ugrott fel s ezeket rivalta oda a horvátoknak:

— *En nem foglak benneteket megvédeni a tetlegességektől.*

Erre még nagyobb zaj támadt a horvát padokon.

— Így mert beszélni a magyar miniszterelnök! Nem is kell nekünk a ti védelmetek!

— *Pofon kell nektek, nem mentelmi jog!* szölt oda nekik Fried Lajos.

— *Mi sem fogjuk mentelmi jogunk sérelmét bejelenteni, de visszaadjuk a pofont!* — kiáltotta vissza Banjanin János.

Ilyen hangulatban tódult ki a Ház a folyosóra, ahol Csizmazia Endre nagy közönség előtt ezt magyarázta:

— Nem türhetni ezt a dolgot tovább. Ez nem közönség! A törvényt két értelemben magyarázhatni, szigorubban és tágabban. A horvátokkal szemben természetesen a szigorubb interpretáció van helyén.

Justh Gyula az ülés felfüggesztése után hivatalába ment, ahová Kossuth Ferenc, Kelemen Samu és Nagy Sándor követték. Itt a törvénynek abban a magyarázatában állapodtak meg, hogy a mentelmi jog nem közönség, ehhez a horvátok sem magyarul, sem horvátul nem szólhatnak hozzá.

Nagy Sándor ki is ment a folyosóra s közölte a függetlenségi párt tagjaival a megállapodást. De ez nem talált osztatlan tetszésre. Kmetty Károly és Polónyi Géza azt fejtegették nagy helyeslés közben, hogy a mentelmi jog a Ház belügye s ha elismernök, hogy a horvátok ehhez nem szólhatnak, *elismerjük a horvát külvédelmet.* Ez volna tehát a horvát obstrukció legnagyobb vívmánya.

Josipovich miniszter is ezt fejtegette:

— A horvát képviselők visszaélnék ugyan törvényes jogaikkal — mondta, — de ő mégis köteles megvédeni ezeket a jogokat, különben Horvátországban ő lesz a legnagyobb hazaáruló. Ő az utolsó, aki Horvátországot meg tudja tartani Magyarországnak. Ha ő bukik, százfelé mennek.

Erre Wekerle is, Josipovich is bementek Justhhoz.

A Ház határoz.

Justh Gyula elnök tizenkét órakor nyitja meg újra az ülést. Kijelenti, hogy Lorkovics képviselő ki akarja jelenteni, hogy ellál a szótól és ezt röviden megakarja indokolni.

Lorkovics röviden horvátul beszél.

Kállay Tamás: Mondja el a tolmács, hogy mit mondott.

— Nem kell, nem kell! — kiabálják a baloldalon nagy zajban.

Pop Cs. István nagy türelmetlenség közben kezd beszélni. A jelentést nem fogadhatja el, mert abban újabb sértések vannak, azért indítványozza, hogy az indokolás mellözésével mondja ki a Ház, hogy Vajda Sándor mentelmi joga megsértett.

Elnök a vitát bezárja.

Hédervári Lehel előadó kijelenti, hogy *Maniu és Pop állításai tévesek.* Itt nem pártkérdésről, hanem a mentelmi jogról van szó. Kéri az előadói javaslat elfogadását. (Helyeslés.)

A Ház a mentelmi bizottság javaslatát, Nagy György és Pop Cs. István indítványának elvetésével, elfogadta.

A vámtarifa.

Következik az *autonóm vámtarifa* 14., 15. és 16. egyesített szakaszainak tárgyalása.

Magdics Péter záróbeszédét mondja el.

A Ház azután egyszerű szavazással elfogadja a szakaszt és áttér a *tizenhetedik* szakasz tárgyalására.

Polónyit rendreutasítja.

Több horvát képviselő felszólalása után a vámtarifa tizenhetedik cikkét a Ház elfogadta.

Wekerle Sándor minisztereinek indítványozza, hogy a szönyegen levő törvényjavaslat tárgyalásának félbeszakításával az Ausztriával kötendő gazdasági és pénzügyi egyezményről szóló egy szakaszos törvényjavaslat tűzesség ki tárgyalásra.

Rakovszky István elnök ennek megfelelő javaslatot tesz a napirend megállapítására vonatkozólag. A napirendhez szólásra feliratkozott szónokok sorrendjére nézve kijelenti, hogy a felszólalás a feliratkozás sorrendje szerint fog történni.

Farkasházy Zsigmond a házszabályokhoz szól. Ezek szerint felváltva kell felszólalni az indítvány mellett és ellene feliratkozottaknak.

Polónyi Géza helyeslőleg közbeszól és szóváltásba keveredik az elnökkel.

Elnök Polónyit *rendreutasítja.*

Polónyi Géza a házszabályokhoz szólva kijelenti, hogy a házszabályt nem lehet kijátszani azaz, hogy az indítvány mellett négyen iratkoznak fel és ezzel az ellenvéleményt elteszik a szótól.

Elnök Polónyival szemben a saját álláspontját védi.

Lengyel Zoltán: Jó lesz nem nagyon erőszakoskodni!

Elnök Lengyelt *rendreutasítja.*

Lengyel Zoltán a házszabályokhoz szól.

A függetlenségi padokon gunyosan kiáltják:

— *Zsivió! Zsivió!*

Lengyel Zoltán kéri, hogy legalább a magyar képviselőkkel szemben tartsák meg a házszabályok rendelkezéseit.

Elnök Lengyelt ezen kifejezéseért *rendreutasítja.*

Olay Lajos, Csizmazia Endre, Kelemen Samu, Vertán Endre szöltak még a házszabályokhoz, azután a napirendhez a házszabály szerint engedett négy szónok következett.

Mérey Lajos az indítvány mellett, Nagy György ellene, Hédervári Lehel mellette, Farkasházy Zsigmond ellene szölt fel, azután a Ház többsége az elnöknek a napirend megállapítására vonatkozó indítványát elfogadja.

A holnapi ülésen tehát az egyszakaszos törvényjavaslatot vessik tárgyalás alá.

A portugál forradalom.

A köztársaság felé.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 26.

Portugáliában a válság egyre jobban kiélesedik. Részletes híreket senki sem tud, mert Portugáliában az összes ellenzéki ujságokat beszüntették és a távirati cenzurát nagyon szigoruan kezelik. A riasztó hírek Spanyolországon vagy Londonra át jutnak a világba. Mind e hírek szerint a helyzet eljutott a legválságosabb pontjához. A trónörökös közvetlen összeköttetésbe lépett a regenerátorok vezérével, Vilhenával, akivel megállapította, hogy a királyt rá fogják kényszeríteni a lemondásra. Eddig csak kevés monarchista pártolt át a republikánusokhoz, de köztük van a felsőháznak két igen kiváló tagja s attól félnek, hogy ezeknek példáját sokan fogják követni.

Arra gondolni sem lehet, hogy az ellenzék Miguel braganzai herceget fogja a trónra meghívni; ennél sokkal valószínűbb, hogy az elégedetlenek a *köztársaságot fogják kikiáltani.* A köztársasági párt erejét nem lehet abból megítélni, hogy e pártnak hány tagja van a kortezben. A legutóbbi választáson mindössze négy republikánust választottak meg, de ennek az a magyarázata, hogy a kormány igen nagy befolyást gyakorol a választásra. A bécsi portugál követség nevetséges koholmányának nyilvánítja a portugáliai trónörökös számüzéséről terjesztett hírt. Elismeri ugyan, hogy a trónörökös ez idő szerint Villa Vicosában van, de már régebben elhatározta, hogy a környékén vadászni fog. A trónörökös több barátját is meghívta oda. E cáfolat azonban nagyon is magán viseli a valószínűtlenséget.

A trónörökös számüzését állítólag az vonta maga után, hogy felszólította atyját, a királyt, hogy vagy változtassa meg politikáját s hagyjon fel alkotmányellenes kormányzatával, vagy *mondjon le a trónról s engedje át neki a koronát.* Az ifjú trónörökös igen szimpátikus, meg-

nyerő külsejű ifju. Nemrég tért vissza afrikai utjáról, hol a portugál gyarmatokat tekintette meg és ez az első eset, hogy a politikába beavatkozott. Villa Vicosa, ahová királyi atyja száműzte, Portugália északi részében, a spanyol határ közelében fekszik. Igénytelen kis városka, melynek ősrégi kastélya egykoron a braganzai hercegek székhelye volt. Ebben a kastélyban fog lakni a trónörökös, míg atyja saját jószántából, esetleg azonban a körülmények kényszerítő hatása alatt meg nem kegyelmez neki.

Az ellentétek ugyanis a portugál királyságban annyira kiélesedtek a király és a parlamenti pártok között, hogy nem lehetetlen, miszerint a közel jövőben kitör a forradalom, mely, mióta Franco miniszterelnök a kortézt feloszlatta, fenyegetően lebeg az ország felett. A parlamenti ellenzéki pártok blockja most ugyanis erősebb, mint valaha s mindent elkövetnek, hogy a diktátor politikát megbuktassák. Állítólag több helyen kihirdették az ostromállapotot és folytatják a tömeges letartóztatásokat. Lisszabonban becsüztették a lapok megjelenését. Az összes csapatok konzignálva vannak. E napokban valószínűleg a spanyol képviselőház is foglalkozni fog a portugál eseményekkel. Arra való tekintettel ugyanis, hogy a portugáliai komoly viszonyok következtében az európai államok esetleges intervencióját sem tartják kizártnak, Odon de Buen tanár, republikánus szenátor ebben a kérdésben interpellálni fog, hogy nyilatkozatot provokáljon aziránt, hogy Spanyolország ebben az esetben is neutrális magatartást fog tanusítani.

Királyi rendelet szerint az anarchista merényletekre szóló sommás eljárás mindennemű politikai bűntényénél alkalmazandó és ezen ügyeket külön törvényszék elé utalják. Az itteni törvényszék vizsgálóbírája, akit e rendkívüli törvényszék elnökévé szemelték ki, beadta lemondását. A „Daily Express” cenzurátlan levélben a következő híreket kapta: Olyan monarchisták, akik eddig élet-halálra hívei voltak a királynak, elpártoltak Don Carlostól és a konzervatív párttal szövetségre, követelik a diktaura megszüntetését. Lisszabonban a királyi palotát lojalis katonaság őrzi s a király ugyszólván fogoly, mert hívei kérve-kérik, hogy ne mutatkozzék a városban. Az üzleti forgalom megbénult, naponként százával tartóztatnak le mindenkit, aki csak legtávolabbról is gyanús, a katonai és polgári fogházak zsúfolva vannak. Hiresztelik, hogy a politikai foglyokat két rozoga szállítógyőzősön a Tajora küldték. A tehetős családok, különösen a gazdag kereskedők, Madridba menekülnek, vagy másfelé küldik családjaikat túl a határon.

Lisszabonból jelentik: A forradalom kitörése csak rövid idő kérdése. Az országban nagy a fejlettség. A főváros egy külvárosi házában a rendőrség házkutatás közben bombákat talált. Körülbelül háromszáz gyanús embert letartóztattak olyan ürügy alatt, hogy szitják a forrongást. A kormány minden gyülekezést, akár nyílt helyen, vagy zárt helyiségben, betiltott s a fegyverkereskedőknek semminemű támogatás elárusítását nem engedélyezte. A feloszlott parlament tagjai tömegesen csatlakoznak a republikánus párthoz. Lissza-

bon helyőrségének parancsnoka elrendelte, hogy az összes kaszárnyákban a csapatok állandóan készenlétben legyenek. Az ostromállapot kihirdetése a fővárosban is pár nap alatt bekövetkezik.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: *Josette kisasszony a feleségem*, vigjáték. (Bérlés A.)
Csütörtök: *Josette kisasszony a feleségem*, vigjáték. (Bérlés B.)
Péntek: *Folt*, amely tisztít, dráma. (Bérlés C.)
Szombat: *Buccaccio*, operetta. (Bérlés A.)

Josette kisasszony a feleségem.

(Vigjáték 4 felvonásban. Irták: Gavault és Charvay. Fordította: Góth Sándor. Bemutató előadás.)

A legbájosabb francia bohózatok egyike *Josette kisasszony a feleségem*, melyet ma este mutattak be az aradi színházban. Csupa ötlet, kacagtató fordulatok, finom pikantéria, ragyogó bokrétaiba köve adja ennek a bájos darabnak nagy sikerét. A francia bohózatiróktól megszoktuk a kokonériát, szinte meglepetésszámba megy tehát *Gavault* és *Charvay* finom pikantériája, mely megadja a francia darab kaviáros ívét, de éppen csak izesítőül alkalmazák és nem tálnak fel menürek csak kaviárt.

A darab meséje ötletes és eredeti. Jackson Joé, egy tipikus angol, esküvője előtt egy évig tartó utazásra megy. Menyasszonyát Josettét, erre az egy esztendőre biztos felügyelet alá akarja helyezni. Erre a célra legjobban megfelel neki Josette keresztapja, *Ternay André*, aki aglegény és régebbi szerelmi viszonyt folytat *Myrianne*-nél, egy párszékkel. Josette és Jackson ráveszik *Ternayt*, hogy erre az egy esztendőre vegye feleségül Josettét, de csak színelég, illetőleg tényleg vegye el, de adja férfinak becsületszavát, hogy férfi jogokat nem gyakorol. *Ternay* belemegy a játékba, Jackson nyugodtan elutazik.

Mint férj és feleség mennek nászutra *André* és *Josette*. A svájci szállodában külön laknak, de egyébként mint férj és feleség élnek. *Josette* vidám leány módjára kurizál magának, *Ternay* féltékenykedni kezd, sőt párba is viv Josettéért. A fiatal párt meglátogatják *Josette* szülei, akik, mikor arról értesülnek, hogy *Ternay* még mindig csak névleg férje *Josette*-nek, azonban nem szándékozik elgetnni férji kötelességeinek, elviszik *Josette*-t, mert az öregek unokát akarnak. A furcsa házasság okát egyikük sem árulja el az öregeknek. *Josette* és *Ternay* külön válnak.

Ternay ismét elfoglalja legénylakását, *Myrianne* is megjelenik és várja *André*-t. *André* helyett *Josette* jön vissza, aki újból visszatér férjéhez. *Myrianne*, aki megtudja, hogy *Josette* szereti *Ternayt*, lemond szerelméről és nagylelkűleg átengedi *André*-t a feleségének.

Közben hazatér *Ternay*, aki mikor meglátja *Josette*-t, nagy haragra lobban, és kijelenti, hogy ő nem hajlandó tovább gyötörni magát, ő férfi, aki nem tud szent Antal módjára élni egy gyönyörű fiatal nővel.

Josette a becsületszóra hivatkozik, de mikor látja, hogy *André* komolyan szenved, féltakompli elé állítja a visszatérendő *Jackson*-t.

Jackson vissza is tér, jelentkezik *Ternay*-nál, aki, mikor megtudja, hogy *Jackson* visszatért, feleségével új és igazi nászutra akar szökni. Fel *Jackson* szemrehányásaitól és mikor *Jackson* újból jelentkezik, megkéri *Panard*-ot, hogy ő intézze el vele a dolgot. *Jackson* nem tégit, *Ternay* mindenre készen megjelenik és kezdődik a számonkérés. A dolog vége az, hogy *Jackson* azért jelentkezett, hogy kár-

tértést fizessen azért, mert *Zanribarban* — megnősült. *Ternay* most már boldogan köszönt meg *Jackson*-nak a feleségét. *Panard*, *Ternay* kitűnő barátja is boldog, mert ő meg boldog tulajdonosa *Myrianne*-nek.

Régen mutattak be a *Josette* kisasszony a feleségem-hez hasonló kacagtató vigjátékot. A színházat zsúfolásig megtöltő közönség ki nem fogyott a tapsból és a nevetésből, amely egykép szólt a kiváló darabnak és a kitűnő előadásnak.

A maihoz fogható gördülékeny, egységes előadás bármelyik fővárosi színházban is nagy sikert jelent. Kiválóan gondos előadást és rendezést láttunk, ami *Josette* kisasszony állandó sikerét jelenti.

H. *Kőrössi* Juci, *Josette* szerepében nagy volt. Egyéni bája mellett kiváló színjátszó képessége is nagy sikert aratott. A kedves gyermekasszonyt bájosabban adni lehetetlen. A közönség kifogyhatatlan volt tetszésnyilvánításában, amit *Kőrössi* Juci pazar játékával bőségesen viszonzott. Tisztelői, mintha előre látták volna a nagy sikert, két virágcsokorral is kedveskedtek a bájos művésznőnek.

Szendrey Mihály adta *Ternay* *André*-t. *Ha* *Szendrey* játszik, ez sikert jelent. Ma is belga zolta, hogy kiváló színész, aki csak műélvezetet szerez a közönségnek. Ma este, mint rendezőt is nagy rész illeti az eminens sikerből.

Delly klasszikusan mulatságos figurát csinált *Panard* szerepéből. Raszta megjelenésével harsogó kacagást váltott ki a közönségből. Számtalan jóízű ötlettel játszotta meg hálás szerepét és a felvonásvégeken *Kőrössi* Jucival, *Szendrey*-vel öltis tündetőleg hívta a függöny elé a közönség.

Myriannét *Zalay* Margit adta azzal a jól eső diszkrációval, amely ezt a bájos művésznőt minden szerepében jellemzi.

Jackson *Joét* *Horti* adta. Minden jelenetét megtapsolták, ami a legjobb kritika. Még *Uff* *Kálmán*-ról kell megemlékeznünk, aki egy üres szerepében produkált nagyot. Olyan tapsot kapott, mintha a darab legfontosabb szerepét játszotta volna meg kiváló sikerrel. A közönség a legjobb hangulatban állapította meg *Josette* karrierjét és biztosította az állandó műsordarab jellegét. H. G.

* *Uránia* színház. Nemcsak Aradon és a megyében, hanem a szomszédos megyékben is nagy érdeklődéssel néznek az *Uránia* színház működése elé. Érthető is az érdeklődés, ha tudjuk, hogy Aradnak, e legintelligensebb vidéki városnak a színházon kívül semmiféle szórakozási helye sincsen. Az idegeneknek ezután állandó és változatos szórakozást fog nyújtani az *Uránia*. A szombatra tervezett bemutató előadás programja már elkészült. A műsorból kiemeljük *Horovitz* Gusztáv igazgató rövid üdvözlő beszédét, mellyel a színházat átadja rendezésének, továbbá az *Egyiptom* című *Uránia* darabot, melynek nemcsak rendkívüli érdekes szövege, hanem remek kivitelű vetített és mozgó képei is nagy sikerre számíthatnak. A bemutató előadás mozgóképei is szenzáció-sak lesznek. A színház külső világitása már teljes pompájában kész és a ma megtartott próba világitás mindenkit csodálatra ragadott.

* Az ötszázadik füzet. A Magyar Könyvtár jubilál. Ötszázadik füzece jelent meg *Költők és hőstök* a címe *Béthy* Zsolt munkájának, mely mint a Magyar Könyvtár jubileumi száma jelent meg s melyben három tanulmányt gyűjtött össze legnagyobb élő irodalomtörténésiről. Az egyes tanulmányok címe: A magyar irodalom a mohácsi csatában, A kurucvilág költészetéről és Kazinczy szabadulása. A füzet ára 30 fillér.

A drágasági ankét.

Ma tartották meg a drágasági ankétet, melyen több figyelemre méltó terv merült fel különösen a piaci árak mesterséges megdrágításának megakadályozására.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 26.

A folyton emelkedő piaci drágaság ügyében Varjassy Lajos polgármester ma délután négy órára ankétot hívott össze. A meghívottak kivétel nélkül megjelentek és a polgármester bevezető szavai után élénk eszmecsere fejlődött ki, amely alapját fogja képezni egy célirányos akciónak.

Varjassy Lajos polgármester röviden vázolta a nagyfotosságu kérdést. Mindnyájan érezzük — ugymond — azt a nyomasztó hatást, amely a város polgárságát, különösen a piac drágasága folytán, molesztálja. Foglalkozik ezzel a kérdéssel az állam, a hatóság és minden egyes polgár. A város nemrégiben felhívást kapott a miniszterelnöktől, hogy jelölje meg azokat az intézkedéseket, amelyek a drágaság megszüntetése érdekében szükségesek. A felhívás folytán a város több főtisztviselője értekezletet tartott és memorandumot terjesztett a polgármester elé. Speciálisan a husdrágaság kérdésével foglalkozott a gazdasági szék és javaslatot készített e tárgyban.

Ezután felolvasták a főtisztviselőknéki javaslatát, amelyet a multkoriban részletesen ismeretünk. A javaslat főleg oly intézkedések fogantatását és oly intézmények életbeléptetését tartja szükségesnek, amelyek a közéletmezési cikkek termelésének fokozására vannak hivatva. Ig. ajánlják a konyhakertészet intenzívebb felkarolását és a baromfitenyésztésnek nagyban való meghonosítását.

A piaci drágaság.

Elsőnek Révész Adolf szólalt fel. Nem tartaná helyesnek, ha a konyhakertészetet a város saját kezelésébe venné. A városnak más, fontosabb közelességei vannak, ilyen aprólékos dolgok nem illenek a városhoz. Azt nem lehet kívánni, hogy a kofák ne nyeréskedjenek. Tisztességes haszonhoz van jussuk. Cupán azt teheti meg a város, hogy egy természetes bázist ad a keresletnek és a kínálatnak.

Majd Lukácsy Lajos szólalt fel. A várostak szerinte állami támogatást kell kérnie. Ajánlja az ehurfuti konyhakertészet behozatalát Ehfurtban 10-12 holdas kert ezer embert is ellát. A földdel nem szabad uszraszodni. Ha olcsón adjuk bérbe, mi is olcsó élelmicikkeket kapunk. Ehfurtból kellene egy kertészt hoztatni.

Bis dat qui cito dat, kezdte felszólalását Steinhardt Mór dr. A pillanatnyi helyzetet kell segitenünk. Nem tartja csekélységnek a közéletmezést, hanem más okból csatlakozik Révész azon véleményéhez, hogy a konyhakertészetet nem kell házi kezelésbe venni. Ez természeténél fogva nem alkalmas erre. Ellenben elő kell mozdítani, hogy egyesek konyhakertészetet létesítsenek, városi és állami támogatással. Ezt már tavaszra nyélbe kellene ütni.

Staubert József csatlakozik Steinhardt indítványához, de még gyorsabban szeretne a bajon segíteni. Kérdi a polgármestert, volna-e mód arra, hogy a város megbízható emberei a környéken baromfit és kerti veteményeket vásároljanak és ezeket önköltségen becsássák a rendelkezésére a közönségnek. Ez volna egyelőre a legradikálisabb megoldás. Amilyen dicérete-

sen megcsinálta a polgármester a halárusítást, talán ép úgy végre lehetne hajtani ezt is.

— Ezt az ötletet már ezen a héten keresztülvihetjük — szólta Varjassy Lajos.

Révész Adolf úgy véli, hogy ne fogjon a városilyen kicsinyes dolgokba. Menien inkább lépésről lépésre és fokozza a produkciót.

Staubert József: Elméletileg helyes ez az indítvány, de itt a sürgős gyakorlati kivitelről van szó. Eseteket sorol fel arra nézve, hogy a kofák őrültséget, tisztességtelen haszonra dolgoznak.

Avarffy Géza halastó létesítéséről beszél. Aradon ki ünnö halastavat lehetne létesíteni.

Virágh Lajos éltrevalónak találja Staubert indítványát, amely rögtön segít a bajon. Halastó létesítését kivétel nélkül tartja. Kerti gazdaságot lehet Aradon létesíteni, mert elegendő viz áll rendelkezésre és vannak alkalmas területek.

Varjassy Lajos megemlíti, hogy pár évvel ezelőtt, amikor a város konyhakertészetet akart létesíteni, ártak Makóra, ahonnan el is jött egy pár bulgár kertész, akik azonban itt csak dinnyetermelésre akartak vállalkozni. Ajánlja, adják ki a kérdést tanulmányozás végett a tanácsnak. Staubert indítványát elfogadásra ajánlja, habár úgy véli, hogy nagy haszonnal nem fog járni, mert a környékbeli községek termelői nem fogják olcsóbban adni az élelmicikkeket, mint az aradi piacon adják.

Révész Adolf azon a véleményen van, hogy az indítványt mellőzzék.

Kilényi János üdvözlök tartja Staubert indítványát, de nem abban a formában, hanem olyképen, hogy a város adjon kedvezményeket a környékbeli termelőknek. Ezen a révén és egy ugynevezett piaci bírói állás létesítésével kedvező eredményeket lehet elérni.

Nesnera Aladár a drágaság okát abban látja, hogy kevés a behozatal és nagy a kereslet. Keresztek telepítését nem találja célhoz vezetőnek. A munkásokat is be kell vonni az akcióba. A kofák elővásárlását meg kell akadályozni. A földolog az, hogy a fogyasztókat össze kell hozni a termelőkkel.

Reinhardt Gyula igazat ad Révésznek abban, hogy közvetítők nélkül lehetetlen a piacot fenntartani. Egy hatóságilag közvetítő felállítását javasolja.

Steinhardt Mór dr. csatlakozik ahhoz a felfogáshoz, hogy a termelőknek vámentesség kell adni.

Lukácsy Lajos praktikusnak találja Staubert indítványát. Ez irányban érintkezésbe kellene lépni a Gazdasági Egyesülettel.

Staubert József reflektálva az ellenvetésekre, több érvel hoz fel annak bizonyítására, hogy indítványa semmiesetre sem járna veszteséggel. Ő is csak azt akarja, hogy a város vegye kezébe a közvetítést. Ha a halvásárlás is bizottságba került volna, bizonyára agyonütötték volna azt az ötletet.

Révész Adolf megállapítja, hogy a drágaság nem mesterséges, hanem természetes. Azzal nem segítünk a fogyasztóközönségnek, ha néhány kofát agyonütünk. Közvetítésre szükség van. Sem a vámentesség megadását, sem a termelők jutalmazását nem tartja célszerűnek,

mert ez a természetes drágaságba egy mesterséges remediumot visz be.

Glück Károly szerint a környékről nem a termelők, hanem a kofák jönnek be.

Staubert József: Éppen ezért menjünk mi a termelőkhöz.

Zima Tibornak az az impressziója, hogy a felszólalók közül egyedül Révész Adolf találta fején a szöveget. Általános, természetes drágaságról van szó, amelyet a közelmúlt gazdasági harcok idéztek elő. Nem fogadja el a polgármester javaslatát. Amíg a kivitt és behozatalt nem tudjuk modulálni, nem lehet szó a drágaság csökkentéséről.

Az ankétot jelen voltak ezután elhatározták, hogy a konyhakertészet, valamint a hatóságilag közvetítés ügyét a tanácsra bizzák tanulmányozás céljából.

Varjassy Lajos ezután azt indítványozta, hogy a vásári felügyelői állás rendszeresítése ügyében tegyenek konkrét javaslatot a legközelebbi közgyűlésnek.

Steinhardt Mór főlöszlegesnek tartja az indítványt, mert az inspekciós rendőrtiszt kellőleg elláthatja a piacon a vásárfelügyelőnek szánt teendőket.

Nesnera Aladár indítványára kimondták továbbá, hogy indítványt tesznek a törvényhatósági bizottságnak: írjon fel a kormányhoz az őrleli forgalom visszaállítására iránt.

A hatósági mézárászok.

Ezután a husdrágasággal foglalkoztak az ankét résztvevői. Lőcs Rezső tanácsnok felolvasta a gazdasági széknek lapunk tegnapi számában ismertetett, a hatósági mézárászok felállítására vonatkozó javaslatát. Lukácsy Lajos konstatálja, hogy úgy Budapesten, mint Bécsben leszállították a marhahus árait. A hatósági mézárászokat fel kell állítani.

Steinhardt Mór kifogásolja, hogy a vevőket előzőleg össze akarják írni, mert senki sem lesz hajlandó közelező nyilatkozatot adni. Mindenki ott veszi a húst, ahol olcsóbbat és jobbat kaphat.

Lőcs Rezső felszólalása után Nesnera Aladár próbavágatást ajánl, olyképen, hogy a levágott marhákat kisebb mézárásoknak adják el, akik a hatóságilag megállapított árak szerint lesznek kötelesek a húst árusítani.

Glück Károlynak nincs kifogása a hatósági mézárászok felállítására ellen.

Staubert József: Nem azért kell a hatósági mézárászokat felállítani, hogy jó húst kapjunk, hanem mert amikor felment a marha ár, a mézárások szintén felémelték a husárakat, most azonban, hogy leszállt, elfelejtették leszállítani. Nesnerának a próbavágatásra irányuló indítványát nem helyesli. A városi mézárász legyen konkurrens a mézárásoknak, amíg csak be nem látják, hogy nekik is le kell szállítaniok a husárakat.

Ezután elhatározták, hogy egy bizottságot küldenek Temesvárra és Szabadkára, annak megállapítására, vajjon célszerű-e a hatósági mézárászok felállítása.

Mielőtt az ügy a közgyűlésbe kerül, a polgármester újból össze fogja hívni az ankétot jelen voltakat.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Az Asztalos Sándor Társaság folyó hó 27 én szerdán, este 8 órakor rendez heti értekezletet tart a Kánya féle színházi sörccsarnokban, melyre a t. tagoknak minél nagyobb számban való megjelenését kéri az elnökség.

Hegedüs Armin áldozatai.

Amerikában és a fogházban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 26

Még nem hozták meg a kékre festett kirakat gazdájának, Hegedüs Árminnak bűnpörében a jogerős ítéletét, de igen valószínű, hogy a tábla ítélete csak súlyosabb lehet, mint az aradi törvényszéké. Hegedüs Árminnak ugyanis két újabb áldozata van: a testvére és a sógora. Mindkettő nagyváradai kereskedő volt s amint most Nagyváradról jelentik: az egyik hitelezői hátrahagyásával megszökött Amerikába, a másikat pedig különféle bűnös üzelmek miatt letartóztatták.

A két kereskedő közül az egyik, Haász Manó Hegedüs Armin bűnpörében is szerepelt, mint bűnsegéd, az aradi törvényszék azonban felmentette. A Hegedüssel való paktálás azonban bűnös gondolatokat ébresztett Haászban, akit a nyomasztó pénzügyi válság áldozataként emlegetnek a nagyváradai lapok.

Az egyik nagyváradai napilap a következőket írja a szenzációs szökevényről, illetve letartóztatásról:

A válságnak két áldozata került most Nagyváradon, két ismert nevű kereskedő: Haász Manó és Telcser Máttyás. Az egyik valahol a messze Océánokon Amerika felé igyekszik, a másikat meg letartóztatta a vizsgálóbíró. Hogy a hitelezők mennyi kárt szenvednek, az első órákban még nem lehet megállapítani, egy azonban bizonyos, hogy a két nagy bukás nagy pusztítást vitt végbe a város kereskedelmi életében.

(Haász Manó szökevénye.)

A Zöldfa utca elején, Deutsch K. J. házában mintegy öt évvel ezelőtt nyitotta meg nagy rőfös- és kézműáru-üzletét Haász Manó, fiatal kereskedő. A vállalkozása reálisnak látszott, amennyiben jelentékeny tőkét fektetett az üzletbe s árult részben készpénzen vásárolta. Ilyképpen lehetővé is vált neki, hogy a túlzott versenyben, mely főképp a nagyváradai Cityben, a Zöldfa utcán merészen fejlődött ki, olcsón vesztegetett áruival megállja a helyét. Az üzlet virágzott, fejlődött s Haász Manót általában jól szituált embernek tartották, aki egyes kisebb pénzügyi intézkedéseknél is befolyásos pozícióra tett szert.

Idők jártával Haász a vállalatát mindjobban bővítette és Debrecenben fióközletet nyitott s az üzlet fejlesztésében anyagilag erősen résztvett a család egyik nemeslelkű jövedője, a becsületességéről megismerve ismert Haász Márton biharillyei kereskedő, Haász Manó bátyja, aki testvérét áldozatkészséggel támogatta. Mint kiderült, a cég legfőképp Haász Márton zsirójára volt alapítva.

Utóbbi időben Haász Manó nem tudta fizetési kötelezettségeit teljesíteni, minélfogva fél évvel ezelőtt insolvenciát jelentett. Ekkor azonban megindította mentő akcióját a rokonság és Haász Manó apósa: Kain Jakab, ismert fakereskedő, érdemes nagyváradai polgár, közel negyvenezer korona erejéig vállalt kezességet s az ügyet rendbehozta.

Az üzlet viszonyai látszólag meg is szilárdultak, csupán a hitelt szorították meg a céggel szemben a bécsi nagykereskedők. Ez azonban, úgy látszik, nem volt befolyással az üzlet menetére Haász Manó november tizedike táján ifjú szép feleségével elutazott, amint mondta, Velencébe, hogy megviselt idegeit pihentesse. Hetekkel ezelőtt utlevelet kért a rendőrségnél, ahol megállapították, hogy bűnvádi eljárás

nincs ellene folyamatban, minélfogva a külföldre szóló utlevelet kiszolgáltatták neki. A fiatal pár nagy podgyászszal elutazott s Fiuméből vidám anzikszkártyákat küldött a rokonoknak, akik bizvást abban a reményben voltak, hogy Haászék a lagunák városában szórakoznak.

Csülörtökön azután nagy meglepetés érte az apóst, Kain Jakabot, aki megudta, hogy veje és leánya Amerika felé vették az útjukat. Az öreg urat rendkívül megtörte a váratlan csapás, annál inkább, mert oly hatalmas összeggel volt Haász üzleti vállalkozásainál érdekelve, hogy kénytelen volt fizetéseképtelenségét bejelenteni.

A cég azonfeül, hogy a hitelezőket nem fizette, a múlt negyedévi házbérrel is adós maradt. A háztulajdonos látva, hogy a magára hagyott üzletnek ilymódon össze kell roppannia, ma Dénes Sándor dr. ügyvéd útján Csathó Jenő bírósági végrehajtó közbejöttével biztosítási végrehajtást vezetett Haász Manó összes ingóságai ellen s az üzletet lezdratta.

A cég passzívája hír szerint megközeleíti a 200 000 koronát, amivel szemben az áruraktár értéke 20—25 000 koronára tehető, míg a ki mutatható kintlévőség 50—60 000 koronát tesz ki, aminek legnagyobb részét nem lehet behajtani. Haász Manónak számos váltója szerepel a nagyváradai piacon s így valószínű, hogy a pénzügyi intézkedések egyikét-másikat is éri károsodás.

Haász Manó testvéröccse: Haász Henrik, aki a Rákóczi-úton levő Amerikai áruház tulajdonosa volt, nemrég felosztotta az üzletét s Aradon próbált szerencsét. Innét azonban már eltávozott és pedig minden valószínűség szerint szintén Amerikába, ahova még hónapokkal ezelőtt a nagyváradai rendőrségnél váltott utlevelet.

(Telcser Máttyás bukása.)

A nagyváradai kereskedővilágnak még egy szenzációt hozott a tegnapi nap. Este kilenc órakor letartóztatta a rendőrség Telcser Máttyás zöldfa-utcai rövidáru kereskedőt. A letartóztatásra a Telcser-cég csődvizsgálata adott okot. Még október másodikán történt, hogy a cég hitelezői csődöt kértek Telcser Máttyás ellen, erre pedig közvetlen okot az szolgáltatott, hogy Munk Jakab háztulajdonos nagyobbösszegű házbértartozás fejében bírói letiltást kért a cég ellen, mikor azután kitünt Telcser fizetéseképtelensége. Ugyanekkor csődbe került Telcser fivérének kolozsvári üzlete is, melyben Telcser Máttyás a folyó év tavaszáig mint társ szerepelt. A csődvizsgálat nyomán kiderült, hogy a két testvér-cég többrendbeli hitelezési visszaélést követett el. Telcser Máttyás már hónapokkal ezelőtt látta, hogy a fizetéseképtelenség elkerülhetetlen, mégis nagyobb áruhitelt vett igénybe s az áru nagyrészét a bánffyuhnyadi és kolozsvári üzletekben iparkodott értékesíteni, viszont a kolozsvári üzletnek hitelezett árukat Nagyváradon értékesítették. Így aztán a hitelezők megkerülésével, a saját hasznukra nagyobb összegeket tettek félre, aminek az üzleti könyvekben nyoma sincs.

A nagyváradai rendőrség az ügyészséghez érkezett feljelentések alapján már napokkal ezelőtt megkezdte a nyomozást s Eleméry Ferenc rendőrkapitány az üzlet alkalmazottait s Telcser Máttyás hozzátartozóit hallgatta ki.

Tegnap délután oly terhelő adatok kerültek a rendőrség kezébe, hogy kétségtelennek látszik a család bukás, miért is Eleméry Ferenc rendőrkapitány Telcser Máttyást a kihallgatás után letartóztatta. A letartóztatott kereskedő 70—80 ezer korona hitelt vett igénybe

s az aktíva és passzíva között ezideig harmincezer korona különbség állapítható meg. Ezenkívül még több nagyváradai cég súlyosabb érdekelve van a Telcser-cég bukásával.

A cikkhez mindössze annyi hozzáfűzni valónk van, hogy a Halász Henrikről szóló rész nyilvánvaló tévedés. Halásznak ma is virágzó üzlete van Aradon s egyáltalában nincs szándéka Amerikába utazni.

Pofonok az iskolában.

A hitoktató ügye.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 26.

A cikk élére irt címmel a télen egy cikk jelent meg egyik aradi napilapban, amelyben Bedő Benedek államvasuti tisztviselő azt panasolta, hogy harmadik elemi iskolába járó fiát Vargha Károly hitoktató megpofozta, ki dobta a hideg folyosóra s amidőn a fiu anyja emiatt kérdőre vonta, az uriaszony előtt illetlenül viselkedett, azonkívül azt is felhozta a cikk, hogy a hitoktató az összes gyermekekkel brutálisan bánt. A cikk miatt Vargha Károly följelentést tett az aradi ügyészségnél, aminek következtében meg is indult az eljárás a cikk szerzője ellen, akit azonban az aradi törvényszék annyival is inkább fölmentett a vád alól, mert a hitoktatót a fegyelmi hatósága is bűnösnek találta és feddésre ítélte. A panaszos felebbezése folytán azonban a nagyváradai tábla megsemmisítette a törvényszék ítéletét és az ügyet, arra való tekintettel, hogy a hitoktató közmegegyezésben eljáró egyénnek tekintendő, a nagyváradai esküdtbíró elé utalta.

A nagyváradai esküdtbíró tegnap és ma tárgyalta ezt az ügyet Csulyok Béla dr. elnöklése mellett. A vádlott képviselőjében Weiszberger Lipót ügyvéd volt jelen a tárgyaláson. A magánvádat Fráter Pál dr. helyettese képviselte. A tárgyalásra tanukként be vannak idézve az aradi Weitzer János utcai elemi iskola növendékei közül mintegy harmincan, akik arra volnának hivatva, hogy a hitoktató brutális bánásmódját igazolják.

Az esküdtzék megalakítása után kihallgatták a vádlottat, aki a cikk szerzőségét és a felelősséget elvállalta s kifejtette, hogy a cikket mint apa elkeseredésében írta meg azért, mert kis fia többször panaszkodott, hogy a hitoktató minden komolyabb ok nélkül súlyosan bántalmazta. Ezután a panaszos hitoktatót, Vargha Károlyt segédlelkésként hallgatták ki, aki azt adta elő, hogy tény, miszerint a gyermekek egyik-másikat néha-néha fülhúzással, hajhúzással, meglegyintéssel megfenyegette, de soha a gyermekekkel brutálisan nem bánt s a vádlott gyermekét soha meg nem pofozta.

A bíróság ezután elrendelte a valódiság bizonyítását s hozzáfogott a beidéztet tanúk kihallgatásához. Első sorban is a vádlott felelőségét hallgatták ki, aki igazolta a férje által emelt vádakot. Ezután a kis gyermekek kihallgatására került a sor.

A kis nebulók, nyolc tiz éves fiúk, egytől-egyig terhelő vallomást tettek.

— Bántotta téged a tisztelendő ur, kérdezte az elnök az egyik kis fiút?

— Bántott bizony sokszor.

— Hogyan?

— Ugy, hogy pofozott, ha egy kicsit hátranéstem és azonkívül a fülemet is huzgálta.

A kis diákokon kívül kihallgatták még az iskola igazgatóját, továbbá a vádlottnak a fele-

ségét, azután az elnök a tárgyalás folytatását mára halasztotta.

A mai tárgyaláson a vád és védbeszédre került a sor. A magánvádoló képviselője, Fráter Pál dr. nagyváradai ügyvéd védbeszédében azt vitatta, hogy a kihallgatott tanuló vallomásaival szemben az egész tanítói kar igazolja, hogy Bendő Bendeguz fia állandóan neveletlenkedett.

Weissberger Lipót dr. védő hivatkozott a tanuló vallomására, amelyek beigazolják Vargha brutalitását. Kérte védecének felmentését.

Az esküdtek ezután tanácskozássra vonultak vissza és csakhamar kihirdették a verdiktet, amely Bendő Bendeguzt a rágalmozás vétségében nem bűnösnek mondta ki. A bíróság a verdikt alapján Bendő Bendeguzt felmentette a vád alól. A magánvádoló képviselője az ítélet ellen semmisségi panaszt jelentett be.

Párisi levél.

*

Kis gyermekkoromban volt egy párisi francia tanítónóm, (mindegyik párisi) aki azt beszélte, hogy itt 4-5 éves gyermekek perfektül diskurálnak francián. Én természetesen balga dajkamesének tartottam ezt a históriát, most azonban bocsánatot kell kérnem az én (mint később kisért svájci illetőségű) párisi tanítónómától, hogy szavaiban kételkedtem, mert saját füleimmel hallottam, hogy 5-6 éves ifjak perfectebbül beszélnek a gall nyelvet, mint én, aki ezeknél már nemcsak több tavaszt, hanem őszt is láttam.

Ilyeneket tapasztalván a világ egyik legimpozánsabb kertjében, a Jardin de Louxembourg-ban, elhajtattam egy nókocsissal (valódi párisi specialitás) az Arc de Triomp-hoz. Kocsisom szenvedélyes hajtása annyira kíváncsiá tett, hogy megkérdeztem, van-e férje? Ő egy szelímes kézmozdulattal a taxameterjére mutatott, hol vörös betűkkel állott írva: Libre . . . . .

Az Arc de Triomp-on bizony csak teljesen kihűlt helyét lehet találni a valamikor ott diszolgó diadalkocsinak. Minden francia szívében ég azonban a vágy idehajtani vissza a négy tüzes paripát, melyek a diadalkocsi elé vannak fogva. Egyelőre a németek büszkélkedhetnek vele és őrzik a „Siegswagent“ a berlini „Unter den Linden“ végén . . .

A Hotel des Invalides-ben annyi a középkori fegyverzet, hogy abból egy századot játszva ki lehetne staffirozni. Legérdekesebb itt és legmélyebb benyomást tesz a nézőre I. Napoleon sirja. Hatalmas kupola alatt hosszú márvány koporsóban fekszik a „Gloire“ megteremtője. Önkéntelenül elgondolkodik az ember a nagy császár szédületes pályafutásán. Utóvégre, ha egy királyi sarj kiút a familiából és dicsőséget szerez népének, ez nem annyira csodálni való, hiszen kezébe volt adva a hatalom, el volt készítve az út. Az egyszerű polgári családból származó Napoleon maga szerzett hatalmat, maga készítette az utat, s el is jutott annak magaslatára, a „Gloire“-hoz. Hát ez aztán igazán kunszt!! . . . . . Minden utnak azonban két vége van s Napoleon is elért utjának másik végéhez is. Jobbra vezette bámulatos zsenialitása, balra telhetetlensége. A nagy császár sem volt hibátlan . . . . .

Elhagyván Napoleon sirját és a vele járó gondolatokat, visszatértem a jelenkorba, vagyis az automobil kiállításba. Nincs talán Párisnak kezét-lábát mozgatni tudó embere, aki a francia auto klub kiállítását meg ne nézné, legalább erre lehet következtetni az ott állandóan hömpölygő embertömegről.

Az óriás palota tömve van automobillal, látni olyanokat, melyekben egy teljes hálószoba berendezés van, egy valóságos motoron elhelyezett kórház és látható az auto, melyen Borghese herceg megtette az utat Páristól Pekingig. Ez a kocsi ugyan nem valami kényelmes, de annál gyorsabban jár és a ti-

beti sivalag sarát most is magán viseli. A Petit Palaisban vannak az ósdi autók elhelyezve, némelyeket egy egész gőzkazán hajtott. Micsoda óriás haladás az 1865-iki első automobiltól az 1907-iki luxus kocsikig! . . .

Keresem a híresen udvarias franciát, de nem találok. Ezek csak a középkorban léteztek, a mai francia nem köszön, ha valakinek asztalához leül, nem emeli meg a kalapját, ha elmegy, sőt ritkán kér pardont, ha polgártársa tyukszemére is lép, a minthogy nem tartja szükségesnek a bemutatkozást, még olyannak sem, kivel gyakrabban beszél. Hát még a börtönben, itt már se híre se hamva az udvarias franciának. Vadul sűrög-forog, ordít mindenki. Oreg rouékat lehet látni, akik öklükkel tolnaknak előre, hogy megkereshessék azt, a mit előző este valamelyik cocotte ölében elvesztettek . . .

Miután a börtön tapasztalatok gyűjtése közben egy párszor beverték ma már puha, de hajdan kemény kalapomat, betértem egy vendéglőbe. Kellemes érzés volt itt látni, hogy a franciák kézzel esznek.

A budapesti kabaretek valóságos gyermekelőadásokat tartanak a párisiakhoz képest. Borzas írók és poéták olvassák itt fel zongorakiséret mellett többnyire reprodukálhatatlan szerzeményeiket. A konferencier minden ujonnan érkező pár nászéjszakájára vonatkozó megjegyzéseket tesz és a többek között kijelentette, hogy a nőket kétféle kategóriába lehet sorozni. Olyanok, kiket megkívánunk, de nem kaphatunk meg és olyanok, kiket nem kívánunk, de megkaphatunk. Vajjon nincs-e igaza? . . .

Párisban már beállott a téli idő s különösen érezhető ez a szobában, ahová az igen előzékeny francia szimpla ablakok minden különös formalitás nélkül engedik be a hideget. A kandallóm sem kecséget sok reménységgel, de még kevesebb meleggel a tére nézve. Ellenben öt évre visszamenőleg igen érdekes muzeumot rejt magában. Ott található ugyanis: félbehagyott tudományos értekezés, sóhajokkal teli versek, egy fél térdszallagrend (női eredetű), selyem szallaggal átkötött, szerelemtől égő, de még nem egészen elhamvadt levelek és végül nemannyira szallagos, mint inkább kifizetetlen számlák egész légioja Balga elődeim úgy látszik azt hitték, hogy a kandallóban fűteni is lehet, Micsoda utópia! . . .

Felmelegedés céljából kénytelen vagyok elmenni a Casino de Parisba, ahol elköltöttem azt a pénzt, amit az antenil-li löversenyeken nyertem — mert nem voltam ott . . .

Lészay Béla.

Kártérítést!

A borivó kúttulajdonos.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 26.

Furcsa ügyben adtak be keresetet az aradi írásbíróshoz. A felperes R. S. aradi háztulajdonos keresetében azt írja, hogy ő megbízást adott egy aradi mérnöknek, hogy az udvarán furjon kutat. A mérnök elvállalta a megrendelést és egy szép napon megjelent embeivel a kut nélkül szűkölködő udvaron. A munkások nekiestek szerszámaikkal a földnek. És furtak, furtak, de hiába furtak. A föld furkar mélye nem adott vizet. És miután a nap-szamosok kiástak az udvar talajából egy vedlett kalapot, egy régen eltemetett istenben megboldogult macskát és néhány törött cserépfazekat, abba hagyták a meddő munkát, — már mint a furást — de azért a lyuk körül öszeszerőták a kávé, feléje akasztották a vedret. Azután felvéve a kut formájú gödör megépítéséért járó honoráriumot, — elvonultak.

A gazda pedig, amikor első ízben akart vizet meríttetni, szomorúan konstata, hogy a veder üres marad, akárhogy meregetik is. De mivel inni csak kell, a gazda máshonnan ho-

zatott italt, de nem vizet, hanem bort, mivel ez állítólag sokkal kellemesebb is, mint a víz. És ettől az időtől kezdve bort is ivott, de a költségek nagyok voltak, mert a bor, — ha vízzel megkeresztelt is — nem tartozik a legolcsóbb folyadékok közé. A gazda oldalát tehát a nagy pénzkidadás miatt furta a lelkiismeret. Azon törte a fejét, hogy az ő mulatóságának a terhét miképpen lehetne valaki másnak a nyakába sózni. Tehát mikor az „ital“ számla már jól megnövekedett, a gazda keresetet adott be a mérnök ellen, hogy térítse meg neki a bor és víz között lévő igen tetemes árkülönbséget, mert az ő hibájából volt kénytelen a sokkal drágább ital használatához folyamodni.

Lehet, hogy ha a bíróság a felperes javára dönt, sok szesz-kedvelő még sokvizű kutjának is elvezeteti a vizét, hogy egyideig a kútfuró számlájára ihasson annyi bort, amennyi belefér.

Akik a dolgról tudnak, most élénk érdeklődéssel várják a bíróság határozatát ebben a furcsa ügyben.

Megszökött rendőrfelügyelő

Bornemissza Sándor Amerikában.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 26.

A kelő anyagi alap nélkül való nagyuri életmód, az erején felüli költsékezés, a költséges reprezentálás ismét egy fényesnek ígérkező karriért szakított félbe. Bornemissza Sándor, a budapesti államrendőrség egyik felügyelője az elmúlt nyáron bejelentés nélkül elhagyta szolgálatát és mint most kiderült, hitelezőinek zaklatása elől családját hátrahagyásával Amerikába szökött. Bornemissza aránylag csekély javadalmazásához képest urilábon élt, előkező berendezésű, fényes lakást tartott és mindezek mellett szenvedélyes kártyás is volt. A fényűző életmód fenntartása céljából kölcsönökre szorult, váltókkal operált, amelyeket számos barátja zsíralt neki. Ezeket most anyagilag érzékenyen megkárosította.

A szökés előzményeiről és okairól budapesti tudósítónk a következőket jelenti:

Bornemissza Sándor budapesti államrendőrségi felügyelő mintegy félévvel ezelőtt bejelentés nélkül hagyta el hivatalát és eltűnt a fővárosból. Neje kétségbeesve kutatta férje hol-létét s a rendőrség nyomozása folytán kiderült, hogy Bornemissza Amerikába szökött, mivel hitelezői már nagyon szorongatták.

Az eltűnt rendőrfelügyelő pályáját, mint katona kezdte meg. A Ludovika Akadémiát szép sikerrel végezte s előbb huszárhadnagy majd pedig főhadnagy rangra emelkedett. A hadseregnél szép előmenetele lett volna, mert szorgalmas, komoly katonának ismerték feljebbvalói, de főhadnagy korában beleszeretett egy urilányba s mivel a kaució letételére szükséges pénzzel nem rendelkezett, kilépett a hadseregből. Levette a fényes katonai uniformist és szerelme kedvéért felcserélte azt a polgári ruhával.

Megnősült és összeköttetései révén a budapesti államrendőrséghez került, ahol mihamar felügyelőnek nevezték ki. Bornemissza e minőségben is bevált; ő vezényelte azon híres rohamot is, amelyet négy évvel ezelőtt intézett a rendőrség a függetlenségi párt Erzsébet-körúti helyisége előtt tüntető tömeg ellen. A Fejérváry kormány alatt is sokszor szerepelt. Főképp a szociálistákat üldözte, ahol csak lehetett, ártani igyekezett nekik, mert szíve mélyéből gyűlölte őket. Ezt több ízben ki is jelen-

tette és emiatt a szociálisták állandóan támadták Bornemissza személyét.

Bornemissza évi fizetése csak 2400 korona volt, de azért 1600 koronás körüli lakást tartott és mint beszéltek, az Országos Kaszinóban állandóan kártyázott. Karársai és kaszinóbeli barátai azt hitték, hogy Bornemissza nevével nagy hozományt kapott és tetemes összeget fog örökölni, ezért gyakran kölcsönöztek neki és szívesen lettek alá váltóit kezességként. Adószámai rendezésére négy évvel ezelőtt több részletben huszezerkorona kölcsönt vett fel, néhány rendőrfelügyelő társának egyetemleges felelőssége mellett, úgy, hogy barátait mintegy *harmánc-négyezer korona* erejéig rántotta be. Mikor a hullámok már-már összecsaptak feje fölött, bizalmas barátsáinak megmondotta, hogy kimegy Amerikába, ahol mint cirkuszi műlovas akarja kenyerét megkeresni. Mint kitudódott, ez a foglalkozás nem sikerült neki és most egy gyárban *közönséges munkásként* nyert alkalmazást.

A főváros társadalmi életében jól ismert rendőrfelügyelő esete élénk feltűnést keltett.

Nyilatkozatok — en gros!

A sokszavu kormány.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 26.

A politikai helyzet egyre válságosabb lesz. A folyton fenyegető horvát obstrukcióhoz és a csupán lappangó elnökválsághoz most újabb baj szakadt a kormány nyakába, amely nem kevesebb gondot fog okozni a két előbbi bajnál.

Az egyke az alkotmánypártban.

Az alkotmánypárt ma este fél nyolc órakor értekezletet tartott, amelynek tárgysorozatán csupán az egyszakaszos javaslat szerepelt.

Wekerle Sándor miniszterelnök felszólalása után hosszabb vita támadt. Végül az értekezlet a javaslatot *egyhangulag elfogadta.*

Josipovich a horvát kérdésről.

Josipovich Imre horvát miniszter a függetlenségi képviselők egy csoportja előtt a mai eseményekről igy nyilatkozott:

— Az eseményeket senki sem fájlalja annyira, mint én, mert ezek leginkább az én nemzetemnek ártanak. Ezek az emberek, a horvát-szerb koalíció tagjai, jogukkal visszaélnék. Ilyen kérdéseket azonban incidentaliter megoldani nem lehet. Ne tegyék lehetetlenné, vagy még nehezebbé a helyzetemet, hiszen már most is csak kevesen vagyunk, akik Horvátország érdekeit minden irányban elfogulatlanul tartjuk szemünk előtt, én pedig az alkotmányosságot mindenképen meg akarom tartani Horvátországban. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha szigorúan ragaszkodunk a törvényekhez. Nem én vagyok az oka annak, hogy ilyen elem került be a magyar parlamentbe, de viszont nem akarom, hogy ott lent azt mondják, hogy én a horvátok Fejérváryja vagyok.

A néppárt ellenkezik.

Az országgyűlési néppárt ma este bizalmas értekezletet tartott, amelynek részletei nem kerültek a nyilvánosság elé. Annyi kiderült, hogy az értekezlet, amelyen a pártnak majdnem összes képviselő tagjai megjelentek, határozottan az egy-

szakaszos javaslat ellen foglalt állást, azt semmi áron sem akarja elfogadni. A néppárt a helyzetet olyan komolynak tartja, hogy a kormány határozott terveinek nyilvánosságra hozatalát követeli úgy a horvát, mint más politikai kérdésekben is.

Apponyi — demokrata.

A főváros hatodik kerületének függetlenségi köre ma este tartotta felavató ünnepélyét, amelyen *Kossuth, Apponyi és Günther* Antal miniszterek is megjelentek.

Batthyány Tivadar gróf elnök üdvözlő a kormány megjelent tagjait.

Kossuth az óvációt megköszönve, hosszabb beszédet mondott a helyzetről. Kijelenti, hogyha körültekintünk az országban, elrettenünk attól a példától, amelyet azok mutatnak, akik a függetlenségi zászlót elhagyták. Ezek az urak maguk is sajnálják, hogy amikor a nemzet óriás többségének akarata ellen cselekednek, a nemzet ellenségeivel együtt szavaznak. Ez a nemzetszél érte őket, de ő nem akarja a párttűtöket üldözni. A körülmények az okai annak, hogy a függetlenségi párt elveinek összességét távolról sem érvényesítheti. Mindent megtesznek, hogy a nemzet számára biztosítsák az elhatározás szabadságát és elhárítsák mindazon akadályt, amelyet a nemzet fejlődése elé gördítettek.

Apponyi nagyszabású beszédében hangsúlyozza, hogy a kiagyezés a maga egész felépítésében, úgy fényoldalában, mint megtámadható részében kiválóan *jellegetes függetlenségi munka.*

Összehasonlítást tesz azon munka között, amelyet a jelenlegi kormány végez és azon alkotások között, amelyeket a fővárosnál a demokráciák létesítettek. A világ bármely zsűri-jére bátran rá meri bizni: ki az igazi demokrata, az e, aki ilyenek nevezi magát, vagy az e, aki a függetlenségi párt szent elve mellett a demokrácia nem kevésbé szent elveit nemcsak hirdeti, de meg is valósítja.

HIREK.

— **Botrány a Reichsrathban.** Bécsből jelentik: A Reichsrath mai ülésén rendkívüli tüntetés folyt le az új lengyel miniszter, *Abrahamovicz* Dávid ellen. Amikor a miniszter az ülésteremben megjelent, a cseh radikálisok és a szociálisták éketlen lármában törtek ki, a padokat verdesték és egyre ezt kiáltották: *Le Abrahamovicz-cal! Le a csalóval!* A lengyel miniszter halálsápadtan ment helyére, a zaj azonban egyre tartott, miközben egy képviselő *Abrahamovicz* karrikaturáját lobogtatta a levegőben. Mikor a miniszter leült, az összes ellenzéki vezérek sorban szólaltak fel ellene. Mahlik képviselő az 1897. évi naplóból egyes részleteket idéz, amikor *Abrahamovicz* ellen ilyen kiáltások hangzottak el: *Nepámitó, börtönbe való, gazember, más államban már régen felakasztották volna stb.* Az idézetek felolvasása alatt a teremben állandó a fülsiketítő zaj, amely csak nagynehezen csillapult le. Az új lengyel miniszter iránt megnyilatkozott ellenszenv arra az időre vezethető vissza, amikor *Abrahamovicz* a Badeni kormány alatt a Reichsrath elnöke volt s e minőségében vitte keresztül a *lex Falkenhaynnak* nevezett klotürjavaslatot. E törvénynek azonban épügy nem lehetett Ausztriában érvényt szerezni, mint a *lex Dánielnek* nálunk.

— **Polgármesterek küldöttsége a miniszterelnöknél.** *Budapesti* tudósítónk jelenti: A vidéki városok polgármestereinek küldöttsége ma délelőtt tisztelgett *Wekerle* Sándor miniszterelnöknél *Brolly* Tivadar pozsonyi és *Wenessz* Jenő győri polgármester vezetése mellett. A deputáció szónoka *Brolly* Tivadar volt, aki arra kérte a miniszterelnököt, hogy hasson oda, miszerint a városi törvényt a parlament minél előbb megalkothassa és a városok szomorú anyagi helyzetére való tekintettel kéri a miniszterelnököt, hogy a jövő évi költségvetésbe vételessék fel egy bizonyos összeg a legezűksebb városi kötelezettségek teljesítésére. *Wekerle* miniszterelnök kijelentette, hogy a városi törvény parlamenti elintézését a legsürgősebb teendőnk tartja és mindent el fog követni a városok anyagi helyzetének fellendítésére is. A küldöttségben *Arad kivételével* a legtöbb szab. kir. város képviselve volt.

— **Polónyi pöreiből.** *A Lengyel* Zoltán — *Polónyi* Géza-féle kampánynak egy mellékügye is van: a *Polónyi—Heltai—Komlós* ügy, amelynek tárgyalása szombaton, november 30-án lesz. — *Polónyi* ugyanis azzal vádolja *Heltai* Ferenc fővárosi bizottsági tagot és *Komlós* Ágost dr. fővárosi ügyvédet, hogy ők többek előtt azt állították, hogy *Polónyi* a körüli villamos társaság megvesztegette. Ez ügyben ma egy hírlapíró felkereste *Selley* Sándor dr. főügyész-helyettesét, aki kijelentette, hogy e perben nem *Magyar* is van az ügyész, mert őt a *Polónyi—Lengyel*-féle perek referálásáról, mint érdekeltet, felmentették.

— **Feloszlott szakszervezet.** *Makó*ról jelentik: A belügyminiszter ma érkezett leiratában feloszlatta a munkások országos szakszervezetének makói csoportját. A leirat a feloszlást azzal indokolja meg, hogy a munkaadók és munkások között *Makón* már 3 év óta harc van és már majdnem teljes megegyezés őt létre, de a szervezet izgatása azt megsemmisítette és a munkába állni akaró munkásokat erőszakkal megakadályozták szándékukban; a pénztárkezelés körül is sok rendetlenség mutatkozott.

— **A máramarosi főispánválság.** *Budapesti* tudósítónk jelenti: Máramarosmegyében betek óta nagy harc folyik *Perényi* Zsigmond bátó főispán személye körül. A megyei függetlenségi követelik a főispán távozását, aki úgy *Ts. Istvánnak*, mint a *Fejérváry*-kormányának hűségese támogatója volt. A megye közönségének egy tekintélyes része azonban, az alkotmánypárttal együtt, ragaszkodik a főispán megmaradásához. E párt ma nagy küldöttséggel járult *Wekerle* miniszterelnök elé, *Nagy* Ferenc, *Nyegre* László és *Mihályi* Péter képviselők vezetésével. — A deputáció szónoka átadott *Wekerle*nek egy vármegyei határozatot, amelyben bizalmat szavaznak *Perényi* főispánnak és kérte a miniszterelnököt, hogy hasson oda a vármegye békéjének biztosítása érdekében. *Wekerle* a küldöttségnek meggyújtó választ adott. Ugyanekkor tisztelgett a máramaros megyei függetlenségi párt küldöttsége *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszternél és kérte, hogy vesse latba befolyását a rend helyreállítása és a főispán menesztése érdekében.

— **A püspök hagyatéka.** *Eszékről* táviratozók: Az itteni törvényszék előtt tegnap tárgyalták az elhunyt *Strossmayer* püspök hagyatéki pörét. Az örökség teljes összege 1.385.000 korona, amelyek a jogerőssé vált végrendelet értelmében három egyenlő részben a diakovári székesegyház fenntartására szolgáló alap az eszéki papnevelő intézet és a diakovári egyházközönségnél két új kanonoki állás kreálására

szolgáló alap javára osztandó fel. Vo sák címzetes püspök személyesen jelen volt a tárgyaláson.

— A karatagi földrengés. Szamarkand-ról táviratozzák: A pétervári távirati ügynökség külön kiküldött munkatársa, aki ide visszaérkezett Karatagból, a következőket jelenti: A földrengés az 1200 épületből álló várost teljesen romba döntötte. A város 4000 lakója közül 200 menekült meg, a többi életét vesztette. A romok átkutatását a kellemetlen kigözölögések, a hó és a nagy hideg megnehezítik. A Karatag nevű hegy nem csuszamlott el, amint először jelentették, de a várost nagy köőmeg borítja. A város környékén 27 lakóhely pusztult el a földrengés alkalmával.

— Örömhír a vármegyei díjnokoknak. Az állami költségvetésbe a belügyminiszter nagyobb összeget állított be a vármegyék szolgálatában álló napidíjasok illetményeinek a rendezésére. A miniszter olyképp fogja az illetményeket rendezni, mint azt az állami díjnokokkal tette. Hát valóban ideje volt ezeknek a szegény embereknek a megélhetésére is gondolni, mert egy idő óta minden megdrágult, a testi munka is, csak a szellemi foglalkozások körébe tartozó munka ára maradt a régi. A szegény napidíjasok valósággal páriái a közigazgatásnak, anélkül, hogy megélhetésükkel bárki is törődött volna. Most a belügyminiszter némi ösztömet visz a napidíjasok világába, ahol bizony nagyon el kéi egy kis segedelem.

— A Kölcsey-egyesület felolvasása, mely pnteken délután 5 órakor a város háza nagytermében lesz, az elsőhöz hasonló érdeklődést ébreszt a közönségben, három számból álló érdekes műsorával. Ifju Varjassy Lajos és Zoltai Mányás felolvasása a társadalomtudomány és a zeneművészet köréből egyaránt aktuális. Zoltai zenei illusztrációi, melyekben művész felesége és Reinhart Kálmán tanár is fogják támogatni, Aradon rég nem kapott érdekeségek. Faragó Rezső köteménye stilszerű kapocs lesz a Varjassy társadalomtudománya és Zoltai zeneesztétikája közt, mellyel Grieg Ede nagyságát méri meg. Jegyek a felolvasásra már kaphatók ifju Klein Mór, Weisz és Klein és Kerpel Izso könyvkereskedéseiben.

— A visszavándorlók. Az aradi kereskedelmi és iparkamara felhívást küldött szét, melyben felszólítja a közönséget az Amerikából tömegesen hazatérő munkásokra. Együttal megkeresi a közönséget aziránt, hogy amennyiben gazdasági vagy ipari munkásokra vagy gazdasági cselédekre szüksége lenne, azt a bérfeltételek közlése mellett közvetlenül a földművelésügyi minisztérium munkásügyi osztályával vagy Lekky István osztálytanácsossal (Fiume, Európa-szálloda) levélben vagy táviratban közölje.

— Folyóba zuhant gyorsvonat. Barcelonából táviratozzák: A Valenciából számos utassal elindult gyorsvonat a Riu de Canas fölötti hídról a folyóba zuhant — Egy madridi táviratunk jelenti: A Riu de Canas fölött levő hidon történt vasúti szerencsétlenségről hivatalosan jelentik, hogy eddig tizenkét halottat és huszonhárom sebesültet szállítottak partra.

Későbbi jelentés szerint a szerencsétlenség színhelyén eddig 16 halottat húztak ki a roncsok alól. Ezekon kívül 40-en sebesültek meg. Éjfélkor különvonat hozta a sebesülteket Barcelonába. Tarragonai híradás szerint a szerencsétlenül járt gyorsvonaton 70-80 utas volt. Hír szerint csupán két utas nem szenvedett semmiféle sérülést. A halottak száma meghaladja a 20-at. A podgyászokos kivételével az egész vonat a folyóba zuhant. Az egyes személykocsik egymásba hatoltak.

— A beteg község. Hajdu Bözörményből jelentik: Itt többféle járványos betegség, főleg a szamárhurut és a kanyaró lépett fel. Egy iskolát már bezártak. A ragályos betegségek nagyon elterjedtek és több eset halállal végződött. Nagy baj az, hogy a 28 000 főnyi lakossággal bíró községben csak 4 orvos van. A városi főorvosi állás már másfél év óta betöltetlen. Kozma János kórházi orvost már két ízben megválasztották, de jelentéktelen okok miatt a választást mind a kétszer megsemmisítették.

— Vasúti katasztrófa. Bécsből táviratozzák: Az államvasutársaság 842. számú tehervonata Böhmisch Trübau állomás közelében valószínűleg hibás váltóállítást következtében az éjjeli kisiklott. Egy vasúti alkalmazott meghalt, három súlyosan megsebesülték. Több kocsi felborult és összezúzódott. Csehországból a vonatok több órai késéssel érkeztek Bécsbe.

— Buzatermelés a tenyéren. A párisiakat napok óta izgalomban tartják Sarrak gróf csodás mutatványai. A nemes gróf válogatott társaság előtt, amelyben együtt voltak Páris leg-híresebb emberei, tudósok, katonák és egyéb hivatásbeliek, nyolc percen belül éretl buzát termő káoszt növesztett frissen elvett buzaszemekből. A dolog nem mult minden hókuszpókusz nélkül; de akár ördögösséget mivel Sarrak gróf, akár nem, annyi bizonyos, hogy teljes ellenőrzés mellett, fényes nappal ütötte nyébe azt a csodát, amelylyel valóssággal megcsufolta a teremtés hatalmas urát. Azzal kezdte, hogy hosszú és bő ujjú köntöst öltött magára, amelynek színe az uralkodó planétája való tekintettel választotta meg. Majd fölkerítte a jelenlévők egyikét, történetesen A... tábornokot, hogy legyen médiuma s álljon a terem közepére. Ott kinyújtatta való két karját, föl felé fordította tenyerét s az egymás mellé szorított két tenyérre fekete földet öntött. Egy másik vendég — történetesen szintén előkelő katonatiszt — buzaszemeket szórt a fekete földre; egy harmadik vendég pedig megöntözte vízzel a rögtönzött talajt. Sarrak gróf, aki mindezt távolról vezényelte, ekkor előreépett, s miközben a szalon szögletében megzólalt a zongora, hogy hanghullámaival megmozgassa a levegőt, a gróf szemközt helyezkedett a tábornokkal. Szemét lehunyta, karját szétártta, tenyerét kifordította; úgy állt ott, mint egy extázisba esett indus pap. Értelmetlen szavakat mormolt, néha-néha a tábornok kezére lehelte s mindenféle varázsló közmozdulattal hadonászott médiuma körül. Arca vonásai ezenközben összehúzódtak, szemének nézése megmerevedett és neki szegeződött a fekete földnek. Erei kidagadtak homlokán, keze remegett, lélekzése megnehezült. Három, vagy négy perc mult el halálos csöndességben. Egyszer csak derülni kezdett a varázsló arca, ellenben ugyanakkor rémülettől dermedtek meg a tábornok arcvonásai: a tenyéryi fekete földről zöld buzaszárak ütköztek, eleinte egy-egy, majd mind több. A varázsló ekkor megkészszerzte leheltének erejét, s mozdulatának sebességét. Csakhamar 10-20 milliméter magasságu kalászok meredeztek a tábornok tenyerében s a kalászok végén maggal teli kalászok himbálódtak. A kisérlet összevissza nyolc percbe telt, fényes nappal mesterkedés és készülétek nélkül. Hogyan mivelte a varázsló gróf ezt a csodát, egyelőre senki sem sejtí meg.

— Dayka Gábor szobra. Ungvárott rövid időn belül szobrot állítanak Dayka Gábor költő emlékének. Dayka mint az ungvári gimnázium tanára halt meg 1796. október 20-án. A szobor felállítására a mozgalom még a mult század 90 es éveiben indult meg és most az egész

társadalom egyetértve igyekszik a terv megvalósításán.

— Furcsa reklám. A vidéki lapok eddig csupán a lehetetlen című és lehetetlen tartalmu cikkekkel excelláltak, a hirdetési rovat disztinált, sőt előkelő volt. Most azonban egy furcsa hirdetés jelzi a hirdetés terén legközelebb beálló mélyreható változást. A Bács-topolya és az ő Vidéke című lapban az alábbi hirdetés jelent meg:

Hamis tizesek Biztos forrásból értesülünk, hogy ujabban ismét nagyobb mennyiségű hamis tizes és százas jött forgalomba. A bankok mind Lieb Béla vas- és fűszerkereskedőtől erednek, aki bevött nemcsak pontos és figyelmes kiszolgálásban részesíti, hanem nekik nagy kedvezményt, olcsó árakat és jó árut ad.

Hisz az ilyen reklám mindenestre használ, csak az az egyetlen hátránya, hogy sajtópört lehet kapni érte.

— Az alispánok vasúti bérleti jegye. A kereskedelemügyi miniszter némi kedvezéssel lepte meg az alispánokat. Elrendelte ugyanis, hogy jövő év őli kezdve az alispánok is kapják meg az államvasutak azon bérleti jegyét, melyet eddig a főispánok kaptak csupán, évi száz korona lefizetése mellett. Az alispánokat eddig az a kedvezmény illette meg az államvasutakon, mely minden köztisztviselőt megillet, hogy tudniillik féláron utazhattak. Ujéviől kezdve azonban már joguk lesz az említett díjért bérleti jegyet váltani.

— Tancsics unokája ujságos fiu. Tancsics Mihály, a szabadságharc előtti idők híres publicistája, aki rabságot szenvedett, bilincseket viselt törhetetlen függetlenségű elvelért, tudvalevőleg a legnagyobb nyomorban halt meg. Most unokájáról van szó, egy huszonnyolc esztendő fiatalemberről, aki hónapok óta éhesen járki, noha iskolát végzett, intelligens ember és sehol sem ad ak neki még napidíjas, irnoki állást sem. Most aztán beállott a budapesti New-York kávéházba ujságos fiunak, a tulajdonosok ma fogadták fel. Alórsai Csorba László a fiatalember neve, nyolc középiskolát végzett, értelemügyi bizonyítványa van, az apja Szeghalmon körjegyző. Nős ember. Hat évig közjegyzői irodában dolgozott, aztán irnokoskodott, míg most állás nélkül, reménytelenül az éhenhalás küszöbén pincér akart lenni. De annak nem alkalmazhatták, hát ujságos fiu lett. Hetven korona fizetést kap és az esetleges borraival kat. Ebből kell megélnie nálunk egy mártir unokájának, míg az aktív panamisták heted-izigleni rokonai benn ülnek a legzsírosabb hivatalokban. Tancsics unokája alórsai Csorba László holnap reggelől kezdve meghalt, — ezután Laci lesz a neve. Talán így meg tud szegény élni, eltarthatja a családját, ha a nemesi prédikátumokkal semmire sem jutott.

— A miniszter köszönete. Apponyi Albert vallás és közoktatásügyi miniszter Szabó Béla polgári iskolai igazgatónak, az ujszenta-nai állami polgári fiúiskola tanuól javára 240 korona tőkével tett alapítványáért köszönetét nyilvánította.

— Földrengés. Hamburgból táviratozzák: Az itteni fődrágéást vizsgáló főállomás készülékel tegnap délután mérsékelt erejű földrengést regisztráltak. A földkör mozgása 3 óra 10 perc 20 másodperckor kezdődött; a második lökés 3 óra 28 perc és 27 másodperckor következett be. A földrengés maximuma 3 óra 45 perc 7 másodperckor volt érezhető. Az egész földrengés körülbelül 2 óra hosszat tartott. A készülék diagramja alapján elvégzett számadások eredménye az volt, hogy a földrengés székhelye körülbelül 12,000 kilométernyi távolságban keresendő.

— Rovarpör, bolhak, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb Vojtek és Weisznál. 201

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, november 26.

Minél több eső esik, annál kedvezőbb lesz a mezőgazdasági állapot. A vetések gyarapodnak, a jövő évi terméskilátások pedig javulnak. A gabonaüzlet irányzata csendes, az árak változatlanok.

A mai piacon elkelt:

1200 mm. buza 12—12.20

600 mm. uj tengeri 6.20—6.30

Nevleges jegyzés:

Rozs 9.80—10.—

Zab 7.40—7.50

Árpa 7.20—7.30

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 26.

Kínálat és vételkedv korlátolt. Elkelt 12,000 méter-mázsa tartott áron. Amerika $\frac{3}{8}$ magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dél sárlai	5 órai sárlai
Buza áprilisra . . .	13.09—13.10	13.03—13.04
Zab áprilisra . . .	8.70—8.71	8.70—8.71
Rozs áprilisra . . .	12.21—12.22	12.19—12.20
Tengeri májusra . . .	7.59—7.60	7.55—7.56

Zárul 5 órakor:

Oestrák hitelrészvény	624.25
Magyar hitelrészvény	738.75
Oestrák-magyar államvasúti részvény	660.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 26 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 123—125 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 126—127 fillérig; könnyű páronként 200 kilogrammig terjedő súlyban 128—130 fillérig.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. Gy. dr. (Kisjenő.) Nem tartjuk feladatunknak, hogy más lapokban megjelent közlemények cáfolatával foglalkozzunk. Méltóztassék az illető laphoz fordulni: az bizonyára maga fogja helyreigazítani az esetleges tévedéseket.

L. A. (Mercyfalva.) Szívesen vesszük tudósításait, noha minket az ott történő dolgok közül csupán azok érdekelnek, amelyek általános érdekűek. Ilyen pedig csak nagyritkán akad.

IDEGENEK ARADON.

— November 26. —

Fehér Kereszt-szálloda. Képes Ferenc bányagazgató Abrudbánya. — Junk Vilmos ezredes Bécs. — Nösner Ottó gyáros Bécs. — Ács Miklós igazgató Nagyszalonta. — Barna Mór hivatalnok Budapest. — Lottó Emil igazgató Linz. — Luria Győző titkár Flume. — Sas Odön kereskedő Dész. — Kajdác István tisztviselő Nagykőrös. — Hajduska Antalné birtokos neje és leánya Brassó. — Vollner Frigyes igazgató Grác. — Pallós Jenő hivatalnok Budapest. — Veisz Bela kereskedő Zsid. — Rózsa Lajos dr. hivatalnok Szeged. — Gergely Sándorné hivatalnok neje és családja Cegléd. — Csendes Imre gyárvezető Mosony. — Sugár Mór főkönyvelő Mosony. — Körössy Ferenc birtokos és neje Nagyvárád. — Edelhof Emil mérnök Szabadka. — Győri Mihály raktárnok Győr. — Gonda Ferenc kereskedő Békésgyula. — Fuchs Miksa kereskedő Kanizsa. — Farkas István gazdatiszt Ujvidék. — Valtér Jenő igazgató helyettes Segesvár. — Rosenberg Adolf vendéglős Miskolc. — Germán Sándor vendéglős Miskolc. — Ladányi Antal építész Szabadka. — Jenei Emil ma-

ganzó Fehértemplom. — Hegedüs Félix hivatalnok Fehértemplom. — Bechert Gyula kereskedő B. Csaba. — Lövinger Izidor kereskedő Makó. — Árvai Sándor művezető Resicabánya. — Radó Mór utazó Budapest. — Csoknyai Jenő utazó Budapest. — Rosenbergs Miksa utazó Budapest. — Munk Lajos utazó Budapest. — Veisz Simon utazó Budapest. — Székely Vilmos utazó Budapest. — Herczog Imre utazó Budapest. — Rieger Nándor utazó Bécs. — Vágner Henrik utazó Bécs. — Bauman Károly utazó Bécs.

Központi szálloda. Kolozsváry Gedeon birtokos Ungvár. — Reviczky László bankigazgató Szerencs. — Mihalski Zoltán birtokos Dunaszerdahely. — Antonovich Milos birtokos Bukarest. — Miklós Jenő igazgató Budapest. — Blatt Fülöp fakereskedő Krakkó. — Lieberman Róza magánzónó Berlin. — Hecht Simon magánzó Bécs. — Karton Aladár bankigazgató Borosjenő. — Turek József malomtulajdonos Borosjenő. — Horváth Endre ügyvédjelölt Budapest. — Frank Vilmos bérlő Szentágota. — Schvarz G. gyárképviselő Budapest. — Beck Emil magánzó Budapest. — Rosenfeld Miksa magánzó Szekszárd. — Beretvás László magánzó Datta. — Krausz Sándor gyáros Bécs. — Wagner József kereskedő Budapest. — Pintér Mór kereskedő Budapest. — Breitner Jenő ékszerész Bécs. — Kántor Guidó ékszerész Bécs. — Bretz Ágoston utazó Budapest. — Freund Jakab utazó Teplitz. — Kohn Jenő utazó Lugos. — Liehtwitz Károly utazó Budapest. — Friendt József utazó Budapest. — Berger Fülöp utazó Budapest. — Klein Lajos utazó Hatvan. — Szemző Miksa utazó Szeged. — Szilárd Ferenc utazó Budapest. — Adler Jenő utazó Budapest. — Bák Rafael utazó Budapest. — Knepelmacher Mór utazó Budapest. — Bierman Zsiga utazó Budapest. — Woltner Lajos utazó Budapest. — Landau Zsigmond utazó Bécs. — Pollák Sándor utazó Bécs. — Varga Lajos utazó Bécs.

Nemzeti Színház.

A) bérlet. A) bérlet.

Szerdán, 1907. évi november hó 27-én:

Josef kisasszony a feleségem.

Vigjáték 4 felvonásban. Irták: Gavault és Charvay. Fordította: Góth Sándor.

SZEMÉLYEK:

Ternay André Szendrei M.	Josette	Körössy Juci.
Panard Tódor Dell Lajos.	Myrienne	Zalai Margit.
Dupres Várnai Jenő.	Saint-A-siesné	Szilágyi B.
Saint Assies Szathmári A.	Dupresné	Benkőné P.
Jalavert Kulcsár L.	Jackson Jóé	Horti Sándor.

Közdete este 7 óra 16 órakor.

NYILTÉR.*

A Bőr- és Lithion-tartalmú

Salvatorforrás

Kitűnő mikrorrel használtatik vesebajknál, a húgyhólyag bántalmánál és közhvényneél, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzőszervi szervek hurutjainál.

Hágyhajtó hatása!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tisztá!

Kapható áruházi- és kórházi-üzletekben vagy a Bony-Láptoni Salvatorforrás Vállalatnál Budapest, V. Budapesti parti 1.

1108

A „Közgazdasági Bank Részvénytársaság“ igazgatósága Déván az intézetnél megüresedett pénztárnoki állásra

1400 korona és remuneráció mellett pályázatot hirdet.

Pályázóktól óvadékon kívül a román nyelv szóban való teljes bírása is megkívántatik. Érettségizett és pénzügyi gyakorlatlal bírók előnyben részesülnek.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Déva, 1907. évi november hó 25-én.

Közgazdasági Bank
Részvénytársaság.

2802

Szőlőoltványok.

Fajtiszta riparia portalis alanyon oltott, elsőrendű, duggyökérzetű bor- és csemegefajta 2690

fás-oltványokat

bármely mennyiségben szállít

HÁMORY GAZDASÁG

szőlőoltvány-telepe Arad.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál

Deák Ferenc-utca 3. szám alatt.

Telefon 229.

638—1907. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a városi árveház részére 1908. évben szükséges marhahús és öreg borjúhús és fagygyú szállítása iránt folyó évi december hó 2-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: a marha és öregborjúhúsra kilogrammonként 1 kor. 44 fillér, nyers fagygyúra 60 fillér.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal. Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. sz. szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1907. évi november hó 25-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.
aljegyző.

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Aradvárosi és megyei telefon 475. szám.

Néhány napig

maradék.

elárusítás!

Öltöny szöveteket

leszállított árban

772

árusítunk.

Nagy megtakarítás! Szolid kiszolgálás!

Egy jó karban levő 2 lóerős

gázmotor

jutányos áron eladó.

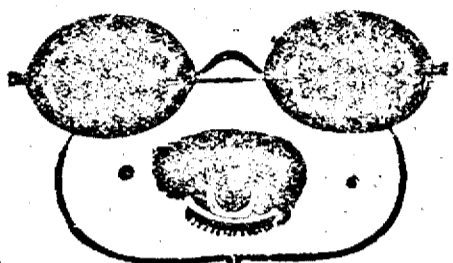
Bővebbet a kiadóhivatalban.

Elsőrendű látyszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látyszerész

Arad Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látcsöveket a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tekenőbékák csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendellet szerint azonnal készíttetnek.

Lábizzadás, hónaljizzadás

ellen meglepő jó hatású szer a Hajós-féle

általános hintőpor,

szárit, — szagtalanít.

Ára egy doboznak 70 fillér.

313

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a világhírű törvényesen védett Hajós-féle

ANAGALLIN

használata által. — Ára egy üvegnek 70 fillér.

„NEVER“

amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető legjobb óvszer. 6 db egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Peloskák kiirtására legjobb szer a Phenolsav.

Ára egy üvegnek 70 fill.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrassy-tér 11. sz. — Megyeháza melletti épületben.

Uj cipész-üzlet!

Van ezerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy

Batthyány-utca 32. szám alatt

egy a mai kor igényeinek megfelelő

cipész-üzletet

nyitottam, hol úgy a rendelések, mint kész munkák a legjobb minőségű anyagból, a legdivatosabban készülnek.

Ugyszintén a javítások pontosan és azonnal készíttetnek.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve, tisztelettel 2/24

Márton György,

cipész.

Földes Kelemen

orvosi laboratóriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomor-tartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és huygköképződmények, nem szervek váladékai, torok lepedék, ondó, anyatej és kor-szövet-tani vizsgálatokat mér-sékelt díjazásért. 238

Figyelemre méltó!

A vásárló közönség szives tájékoztására hozom, hogy megkezdődött a nagy

karácsonyi szövet vásár,

mely tart f. év december 31-ig. Az általános és kedvezőtlen viszonyok folytán az őszi és téli áru raktár nagy részben vissza maradt.

Miután nagy súlyt helyezek arra, hogy téli áruim még ez évben eladassanak, már mostan kezdem olcsón árusítani és így különösen néhány cikket sorolok fel, melyek nagy alkalmi vételek a mai rendkívüli drágasággal szemben:

Dupla-széles posztók minden színben, métere most 75 fillér, 120 cm. széles angol mintájú szövetek, igen jó minőség méterje 1 korona. **Mosó delaine** még néhány vég van raktáron, méterje 60 fillér; **gyapju delaine** remek színekben, friss szállitmány, méterje 1.50 kor. **Blouse kelmék**, barchetek, flanellek minden színben legnagyobb és izléses választékban, olcsó szabott árak mellett.

Tessék üzletemet felkeresni, meg fog győződni arról, hogy ruhaszövet szükségletét nálam **kitűnően veheti meg.** **Karácsonyi ajándékoknak legalkalmasabbak** a következő cikkek: Szörme boák 3 kor., 4.50 kor., és egészen nagy 7 korona. Igen szép szörme-karmantyuk (muffok) 3.50 kor. darabja. **Jó meleg keztyűk 25 krajcár párja**, minden színben. Maradék blousoknak 1 kor., 1.50 kor 2 kor. és 3 kor. darabja. Berliner sálók 95 krtól feljebb minden árban.

Készpénz vásárlásnál 5% pénztári engerményt nyújtok!

Kirakataim megtekintését mindenkinek ajánlom, mielőtt szükségletét beszerezné; meggyőződik, miszerint áraim minden versenyt kizárnak.

Szolid, figyelmes és pontos kiszolgálásról előre is biztosítom vevőimet. Számos támogatást kér

2782

Kiváló tisztelettel

HOFFMANN SÁNDOR**Arad, színház-épület.**

Telefon szám 10.

Telefon szám 10.

APRÓ HIRDETESEK.

Butorok eladók!

Elköltözés miatt mindenféle szobabutorok eladók! — Ugyanott egy 2 szobás kis lakás kiadó. Aranykéz-utca 20. szám alatt.

Fleischmann Zsófia

szülész nő Massouse, lakását november hó 1-től Vörösmarty-utca 8. szám alá helyezte át. 2599

Egy jó karban lévő

üzletberendezés fűszer-, rőfős és rövidáru állványokkal eladó Schreiber Hermannál, Ménesen. 2746

Szalonna

68., zsír 70., sertés 68., zsirnak való szalonna 68., hárj 72., füst. sonka 90., lapocka 80., karaj 84., oldalas 72., kolbász 80., swarkli 64., májas 40., tepertő 60 kr. kilója. **Sertésbelek** és jó száraz házi **szapann**, a legjutányosabb árban kapható: Garai Károly hentesüzletében. Aradon, Boczkó-utca 2. Háltérrel szemben. 2762.

Szolid, intelligens,

jó modoru, gyermekkertész nő keresetlik 3 gyermekhez Cím a kiadó hivatalban.

Inteligens urinőt,

ki a házvezetés minden ágában jártas, keres a pankotai közös konyha, házvezetőnőnek. Cím: Dr. Werner, Pankota. 2775.

Rongált dobozu levélpapírok

minden elfogadható árban kiárusít **Ingusz I. és Fia** könyvkereskedése Arad. 361

Új könyvek

50—90%-os alkalmi áreszállítással, mely 1908. február 1-ig maradványban. Kizárólag jó művek. Árjegyzék ingyen. **Kerpel Izó** könyvkereskedése Arad. 1921

Kitűnően égő

nagy hőfoku hazai **kőszén** mmja 3-40 korona. Házhöz szállítva (legalább 5 mm. vételénél) 3-60 korona. Kapható Engel Gyulánál, Boros Béni-tér 29. és a Béla-téren. Telefon 521. és 175. 2804

Nagymennyiségű

maculatura

jutányos áron
eladó.

Bővebbet a kiadó hivatalban.

Értesítés

Van szerencsém a n. 6. közönség szives tudomására hozni, hogy **Aradon, Salacz-utca 3. sz. s.** egy a mai kor igényeinek mindenben megfelelő

vésnöki műtermet

nyitottam.

Raktáron tartok:

réz-, ruggyanta-bélyegzőket, számozó gépeket, keletbelyegzőket, dombornyomó sajtókat, sablonokat és mindenféle bélyegző-festéket (Durabell-festék minden színben.)

Készítok:

monogramokat, cimereket, egyleti és sport-jelvényeket zászló-szöveget, írás vesést és minden e szakmába vágó munkát 2749

jutányos áruk meliött.

Tisztelettel

Schubauer J.

vésnök.

Komptoirista.

Egy tengerhajózási vállalatnál azonnali belépésre

alkalmazást nyer

egy

fiatal ember,

(nőtlen), a ki a magyar, német, szerb és román nyelvet szóban és írásban teljesen bírja.

Ajánlatok mind a négy nyelven írva „Rudolf Mosse” Hamburg, Ju gfernstieg 1. küldendők sub H. H. 1601. 3855

Fogorvosi

68

fogtechnikai műterem.

Van szerencsém a n. 6. közönséget értesíteni, hogy Aradon, József főherceg-ut 1. sz. házban

fogorvosi és fogtechnikai

műtermet nyitottam, a hol minden a szakmába illő műtéseket pontosan és és jutányosan végzek.

Kiváló tisztelettel

VAJDA BENŐ

1572

fogorvos.

Diamant Ferenc

villanyvilláglás, telefon és csengő berendezés

Atzél Péter utca 2.,

a színház télejárataival szemben. Bókus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz és villanyra.

Arad városi gazdában leegotott

valódi Auerek raktára.

Drbja 60 III.)

Üvegcsengerek, ornyák, tulipánok, villanykörtek, lámpa szegek és szerszámok anyagok legjobb minőségben legolcsóbban kaphatók. 288

Több mint 25 év óta elismert legolcsóbb bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

divat, kézmű, rövidáru és fohéromé üzlete a „kék golyóhoz”

Arad, József főherceg ut II. szám

(Karolina-utca sarkán.)

Nagyon olcsó árban árusítanak: vásznak, divatszövetek, blous selyem, barchetek, triko ingek és nadrágok, sapkák, keztyűk, harisnyák, cipők, gyermek ruhák, női és férfi ingek, nyakkendők, ágyszerítők, paplanok, esőernyők, stb. 2558

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

35922—1907. szám.

Hirdetmény.

Figyelmeztetjük városunk háztulajdonosait, hogy a házberjöveldelmi vallomások beadására kitűzött határidő f. é. november hó 30-án lejár.

Felhívjuk tehát az érdekelteket, hogy a vallomásaikat a kitett határidőre okvetlen beadni el ne mulasszák, mert ezen mulasztás a törvényszerinti bírságoláson kívül egyéb terhes következményeket von maga után.

Arad szab. kir. város tanácsának 1907. évi november hó 23-án tartott üléséből.

A városi tanács.

21983—1907. kh.

Hirdetmény.

Az Aradon szolgáló cselédek jutalmazásáról alkotott 8382—1897 számú szabályrendelet 4 §-a értelmében minden év tehát a folyó 1907. év végével is cselédjutalom címén 400 koronát tevő 3 díj és pedig: I. 200 korona, II. 100 korona, III. 100 korona lesz, az erre érdemes cselédek részére kiutalványozva.

Ezen jutalom díjak elnyerése iránt pályázhatnak 18 életévet betöltöt jó és hűségű magaviseletű, havi vagy évi bér mellett szolgáló helybeli vagy idegen illetőségű nő cselédek, kik kizárólag vagy főleg a házban vagy a családdal egyes tagjainak szolgálatában Arad szab. kir. város törvényhatósági területén egyfolytában legkevesebb 3 éven át gazdájuk megelégedésére szolgálnak, erkölcsileg kifogás alá nem esnek és a cseléd b-iratási díjakat pontosan megfizették.

Azon cselédekre nézve, kik a beiratási díjfizetést elrendelő szabályrendelet életbelépte előtti vagy is 1882. év előtt léptek szolgálatba és azon idő óta változatlanul mindig egy-egy helyben szolgálnak, a beiratási díj feltétele alól kivételtnek.

A jutalom díjban már részesült cselédnek újabb pályázata esetén a korábbi jutalmazást megelőző szolgálati ideje be nem számítható. A szolgálati idő tartamában beszámítandó az az idő is, melyet a cseléd oly szolgálatban töltött el, a mely szolgálat a cseléd tartó elhalálása miatt szünt meg. — A díjak kiosztásának alapjául a szolgálati idő nagysága vétetik; elsőbbségben azok részesülnek tehát, kik egy helyben leghuzamosabb ideig szolgáltak, egyenlő minőség esetén összes szolgálati idejüket véve Aradon legrégebben szolgálnak. Jutalomdíj elnyerése végett minden év december első napjától 15 napjáig tartozik a cseléd gazdája vagy a gazdasszonya által kiállított bizonyítvány, cselédkönyv és születési anyakönyvi kivonata bemutatása mellett a kapitányi hivatalnál személyesen jelentkezni, ahol kérelme jegyzőkönyvbe vétetni fog. A személyesen jelentkezett cseléd a kívánt okmányok melléleteivel kérelmét írásban is benyújthatja. Később és idő előtt beérkezett kérvények visszautasítatni fognak. Ha valamely évben a jutalmak egészben vagy részben pályázat hiányában vagy egyéb okok miatt ki nem adhatók, a fennmaradt jutalomdíjak a következő évben kerülnek kiosztás alá. Arad, 1907. évi november hó 20-án.

Greén,
h. főkapitány.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

= SZÉNSAV-MŰVEK =

ujjonnan berendezve karteren kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

Szénsavat

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szikvizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra.

! Legkiadósabb természetes szénsav!

A Budapest székesfővárosi vegyészeti és élelmiszer vizsgálató intézet 1907. évi 4615. sz. vegyelemzési bizonyítványának kivonata; „Szaga és íze; rendes. SZÉNSAVTARTALMA: 99-57%.

A vizsgálat foly. szénsav ezek után a közegészségügyi követelményeknek teljesen megfelel és magas szénsavtartalma alapján igen jónak minősíthető.”

Felvilágosítással készségesen szolgál
Muschong-Buziásfürdői szénsavművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdön.
Bürgényezim: Muschong, Buziásfürd. — Interurban telefon 13. sz. 3007

Feltűnő újdonság!

DÉLICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzás egyszer veszi és többé mást nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festékkével.